

Opinnäytetyö YAMK

Kulttuuriala

Luova tuottaja

2019

Katri Oksanen

TAITEILIJAKUVAN LUOMINEN, SYNTYMINEN, SUOJAAMINEN

Ruotsin blueskuninkaan Sven Zetterbergin
taiteilijuuden merkityksestä, hänen
henkilöbrändinsä suojaamisesta ja tallentamisesta

Katri Oksanen

TAITEILIJAKUVAN LUOMINEN, SYNTYMINEN, SUOJAAMINEN

Ruotsin blueskuninkaan Sven Zetterbergin taiteilijuuden merkityksestä, hänen henkilöbrändinsä suojaamisesta ja tallentamisesta

Opinnäytetyöni aihe on henkilökohtainen. Sven Zetterberg oli Ruotsissa vahvan ja omalaatuisen blueskulttuurin kruunaamaton kuningas, bluesin perinteeseen syvästi perehtynyt muusikko ja laulaja. Hänen äkillinen menehtymisensä joulukuussa 2016 oli shokki Ruotsin bluesyhteisölle ja minulle – Sven oli läheiseni, läheisin ihmiseni.

Sven jätti musiikillisen perintönsä minun haltuuni. Tiesin hänen osaamisensa laajuuden, mutta vasta hänen poismenonsa jälkeen olen ymmärtänyt hänen erityismerkityksensä tämän ruotsalaisen alakulttuurin keskeisenä voimahahmona. Svenin henkilöbrändi ja hänen taiteilijuutensa on osa ruotsalaisen musiikin historiaa ja ruotsalaista kulttuurihistoriaa. Koen saaneeni osakseni ainutkertaisen tehtävän: Svenin henkilöbrändin suojaamisen ja tallentamisen kaikilta niiltä osin, kuin se hänen poismenonsa jälkeen on mahdollista. Tämä työ on laaja ja sisältää monia osa-alueita ja mahdollisuuksia. Kuvailen niitä tässä opinnäytetyössäni sekä niiltä osin, joita on tähän mennessä tehty, että niiltä osin, mitä suunnittelen jatkossa tehtävän.

Opinnäytetyöni on portfoliomuotoinen. Sen ensimmäisessä osassa avaan Svenin henkilöhistoriaa ja pohdin sitä, miten hänen taiteilijakuvansa syntyi ja sen merkitystä ruotsalaisessa blueskulttuurissa. Työni toinen osa kertoo niistä tehtävistä ja mahdollisuuksista, mitä henkilöbrändin suojaamiseen ja tallentamiseen liittyy tässä nimenomaisessa tapauksessa. Tämä sisältää myös paljon pohdintaa siitä, millä tavoin taiteilijan henkilöbrändiä rakennetaan ja tallennetaan sekä suojataan hänen itsensä näköisesti. Työni kolmannessa osassa avaan kokemustani intuition merkityksestä oman työn johtamisessa luovana tuottajana. Opinnäytetyöni tavoitteena on jäsentää henkilöbrändin rakentamiseen ja rakentamiseen liittyviä osa-alueita luovan tuottajan näkökulmasta. Se avaa niitä konkreettisia tehtäviä ja mahdollisuuksia, joihin olen törmännyt Svenin musiikillista perintöä tutkiessani ja joiden toteuttamisen koen pitävän parhaiten yllä hänen taiteilijakuvaansa, kunnioittaen hänen perintöään rakastettuna bluesartistina.

Omistan tämän työni Svenille, rakastetulle.

ASIASANAT:

henkilöbrändi, taiteilijakuva, blues, ruotsalainen ja pohjoismainen blues, blueslyriikka, tekijänoikeudet, sosiaalinen media, yhteisöllisyys, yhteisöjohtaminen, tarinat

MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Creative producer

2019 | 58 pages, 6 pages in appendices

Katri Oksanen

THE CREATION, BIRTH AND PROTECTION OF AN ARTIST'S IMAGE

About the significance of the artistry of Sven Zetterberg, the king of blues of Sweden, and about the protection and conservation of his personal brand

The theme of my thesis is personal. Sven Zetterberg was the uncrowned king of the strong and peculiar Swedish culture of blues, a musician and artist deeply dedicated to the tradition of blues. His sudden death in December 2016 was a shock to the Swedish bluescommunity as well as to myself – Sven was my closest one.

Sven left his musical heritage for me. I had known his knowledge and familiarity with the blues, but it is only after he has been gone that I have understood and learned about the very special impact that he had as a central figure of this Swedish subculture. Svens personal brand and his artistry are a part of the history of music in Sweden and the Swedish cultural heritage. It is a unique responsibility: the task of protecting and conserving Svens personal brand in all the areas that it is possible now after he is gone. It is a broad task and includes many different parts and possibilities. I describe these in my thesis both on the part of what has already been done and on the part that I am planning to do.

I present my thesis as a portfolio. In the first part of the thesis I open up Svens personal history and discuss the birth of his image as an artist and the significance of it in the Swedish culture of blues. The second part presents the tasks and possibilities that the protection and preservation of a personal branding include in this specific case. This includes also a lot of consideration of how the personal branding of an artist is built and preserved in order to respect the very essence of the artist himself. In the third part of the thesis I open up my experience about the meaning of intuition in leading ones own work as a creative producer. The goal of the thesis is to structure different aspects of the building and creation of a personal branding from the point of view of a creative producer. It describes those concrete tasks and possibilities that I have stumbled on while researching Svens musical heritage and the realization of which I consider will best keep up his image as an artist, respecting his essence as a truly dedicated and deeply loved artist of the blues.

I dedicate this thesis to Sven, the loved one.

KEYWORDS:

personal branding, artist image, blues, Swedish and Scandinavian blues, blues lyrics, immaterial rights, social media, community, community management, stories

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 SVEN ZETTERBERG – TAITEILIJAKUVAN TAUSTA	9
2.1 Bluesin syntyhistoria pähkinänkuoressa	10
2.2 Svenin henkilöhistoria	12
2.3 Ruotsin bluesyhteisö	18
2.4 Kansainvälisyys	21
2.5 Tarinat, lyriikat, sisällöt, kieli	23
2.6 Omaelämäkerrallisuus	25
2.7 Levyt ja julkaisut	27
2.8 Yhteisöllisyys – menetyksen kokemus yhteisössä	28
3 HENKILÖBRÄNDIN SUOJAAMINEN JA TALLENTAMINEN	30
3.1 Kollektiivinen taiteilijakuvan suojaaminen	32
3.1.1 Muistokirjoitukset	32
3.1.2 Muistokonsertit ja -näyttelyt	33
3.1.3 Vieraskirja	37
3.2 Facebooksivu – Remembering Sven Zetterberg	38
3.3 Yhteisöjohtaminen ja yleisöpohjan kasvattaminen	40
3.4 Fanituotteet	41
3.5 Oikeudet	41
3.5.1 Stim ja SAMI	42
3.5.2 Levy-yhtiöt ja sopimukset	44
3.6 Lyriikat, tekstit ja päiväkirjat – Portrait In Lyrics	45
3.7 Äänitearkistojen uumenista	46
3.7.1 Uusia levyjä	47
3.7.2 Musiikkivideo	48
3.8 Hautakivi	50
3.9 Fyysisen jäämistön tallentaminen ja arkistointi	51
4 INTUITIIVINEN LUOVA TUOTTAJA	54
5 LOPUKSI	56
LÄHTEET	58

LIITTEET

Liite 1. Sven Zetterbergin diskografia

Liite 2. Muistokirjoitukseni Jefferson Blues Magazinen erikoisliitteessä Sven Zetterberg – En Soul- och Bluesman

KUVAT

Kuva 1. Sven Z. (osa Memory of Sven Z-valokuvanäyttelyä, kuva©Anders Nilsson)....	9
Kuva 2. Sven alakouluikäisenä. (Svenin kotiarkistot).....	13
Kuva 3. Sven ja Lonesome Sundown, 1977. (Svenin kotiarkistot).....	14
Kuva 4. Chicago Express. (Svenin kotiarkistot).....	15
Kuva 5. Sven Blues From Within-levyn kannessa. (kuva©Cathrine Edvall).....	16
Kuva 6. Sven Mönsteråsissa 1999. (Svenin kotiarkistot).....	19
Kuva 7. Jefferson Blues Magazine kansikuva 191/2017. (kuva©Pelle Piano).....	20
Kuva 8. Sven tuli lähelle yleisöään. (Svenin kotiarkistot).....	27
Kuva 9. Sven ja minä, kuva muistokirjoitukseeni Svenistä. (kuva©Tommy Moberg)....	33
Kuva 10. M. Fahleryd, T. Berglund ja J. Norin 19.3.2017. (kuva©Lens-Art).....	34
Kuva 11. Mr Bo Svenin muistokonsertissa 19.3.2017. (kuva©Lens-Art).....	35
Kuva 12. Sivu Svenille omistetusta vieraskirjasta. (kuva©Katri Oksanen).....	37
Kuva 13. Remembering Sven Zetterberg-Facebooksivun kansikuva.....	39
Kuva 14. Svenin kirjoittamia tekstejä. (Svenin kotiarkistot, kuva©Katri Oksanen).....	46
Kuva 15. Svenin hauta Kopperbergissa. (kuva©Katri Oksanen).....	50

VIDEOT

Video 1. Lonesome Sundown - 1979. Viitattu 3.5.2019. https://dai.ly/x17q2p	14
Video 2. Four Roosters.mov. Viitattu 14.4.2019 https://www.youtube.com/watch?v=h7GnkBr1qJg	15
Video 3. Sven Zetterberg i Billys värld. Viitattu 14.4.2019 https://www.youtube.com/watch?v=bv75jnaKe-A	16
Video 4. Sven Zetterberg & Chicago Express 1989? Viitattu 14.4.2019 https://www.youtube.com/watch?v=bpCTqDHSQYY	16
Video 5. Sven Zetterberg Bluesband. Viitattu 14.4.2019 https://www.youtube.com/watch?v=7oJv-Q7b4YE	18
Video 6. BLUE XMAS: Sven Zetterberg, Knockout Greg & Rockarounds - Night Stomp. Viitattu 14.4.2019 https://www.youtube.com/watch?v=6AyFUxaYRhA	18
Video 7. WENTUS BLUES BAND FAMILY MEETING TRAILER. Viitattu 21.4.2019 https://www.youtube.com/watch?v=ITCqsiMagVo	23
Video 8. SVEN ZETTERBERG - I Don't Blame You. Viitattu 15.4.2019 https://www.youtube.com/watch?v=ujoHhkewGYg	24
Video 9. SVEN ZETTERBERG - What Can A Man Do. Viitattu 15.4.2019 https://www.youtube.com/watch?v=eg5D35fRd-cKuvat	25

Video 10. Sven Zetterberg - This Is Better (Live Nyhetsmorgon 2010). Viitattu 20.4.2019. https://www.youtube.com/watch?v=iixKlvKdfI8	26
Video 11. BIG BAND SPLASH & Sven Zetterberg: These Kind Of Blues + You Didn't Know It But You Had Me. Viitattu 15.4.2019. https://www.youtube.com/watch?v=b4Q8Q7fLI7k	28
Video 12. You're Breaking My Heart - Tribute to Sven Zetterberg at Åmåls Bluesfestival 2017. Viitattu 21.4.2019. https://www.youtube.com/watch?v=fbyzunJ4ZEO	36

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni alkuperäinen aihe liittyi Sven Zetterbergin teksteihin, hänen kirjoittamiinsa blueslyriikoihin ja tarinoihin niiden takana. Aikeeni on kerätä kaikki hänen kirjoittamansa tekstit kirjaksi, omanlaatuiseseen elämäkerraksi. Svenin tekstit perustuivat usein todellisiin tapahtumiin, joko hänen omassa elämässään tai hänen ystäväpiirissään koettuun. Tuo työ on tekeillä, mutta sen sivuun on Svenin poismenon jälkeen tullut paljon muuta, myös yllättävää ja toimenpiteitä vaativaa. Monessa asiassa en voi toimia nopeasti – ne vaativat kypsyttelyä ja oikean ratkaisun löytämistä. Tämä liittyy osittain omaan emotionaalisuuteeni. Sven oli se ihminen, joka järjestytti minun maailmaani. Shokki hänen äkillisestä poismenostaan koettelee minua yhä. Koen suurta vastuuta siitä, että kaikki mitä nyt hänen elämäntyönsä ylläpitämiseksi ja vaalimiseksi tehdään, tulee tehtyä hänen artisti-imagoaan ja henkilöään kunnioittaen. Opin edelleen jatkuvasti hänen elämäntyöstään. Saan yhteydenottoja niin hänen kuuliijoiltaan ja yleisöltään kuin muusikkokollegoiltaan. Olen päässyt osaksi ruotsalaista bluesyhteisöä, koen tulleeni adoptoiduksi ja hyväksytyksi perheeseen. Tuo yhteisö kannatteli ja lohdutti minua menetyksessäni, joka olikin meille yhteinen – minä olen puolestani avautumisillani saanut sanoittaa yhteistä surua. Se, mitä nyt voin tehdä Svenin musiikillisen perinnön ja hänen henkilöbrändinsä suojaamiseksi ja tallentamiseksi, on myös jotain mitä voin antaa takaisin tuolle yhteisölle.

Svenin minulle testamentissaan luovuttamat oikeudet sisältävät tehtävän, jonka olen ottanut vastaan kunniatehtävänä. Saan toimia luovana tuottajana Svenin musiikillisen perinnön suhteen, ilman työnantajaa, omaan harkintakykyyni ja intuitiooni luottaen. Siksi minulla ei myöskään ole kiirettä tai määrättyä aikataulua. Jos jonkun osa-alueen hoitaminen kestää pidempään, tapahtuu se niin tarkoituksella. Minulla on kuitenkin selkeä kokonaiskuva siitä, mitä kaikkea haluan saada aikaan ja mitä pitää tulla tehdyksi: miten Svenin musiikillisen perinnön ja fyysisten materiaalien tallentaminen tulee hoitaa. Opin koko ajan matkan varrella. Löydän uusia materiaaleja, saan uusia kontakteja ja niiden myötä uusia ideoita. On paljon toteutettavaa ja minä saan luovan tuottajan roolissa arvioida oikean aikataulun eri asioiden toteuttamiselle. Koen mahdolliseksi myös uuden yleisön löytämisen Svenin musiikille. En ole ainoa, joka koki Svenin jääneen vaille sitä vielä laajempaa tunnettuutta, jonka hän olisi taiteilijana ansainnut. Kaikki, mitä voin tehdä hänen tunnettuutensa lisäämiseksi, vaikka nyt postuumisti – se on tehtäväni Svenin musiikillisen perinnön arvon ymmärtävänä luovana tuottajana.

Esittelen opinnäytetyössäni portfoliomuotoisesti ruotsalaista blueskulttuuria ja Svenin keskeistä roolia siinä. Pohdin taiteilijakuvan ja henkilöbrändin syntymiseen ja muovaamiseen vaikuttavia asioita. Pyrkimykseni on jäsentää henkilöbrändin rakentumiseen ja rakentamiseen liittyviä osa-alueita luovan tuottajan näkökulmasta. Avaan työssäni niitä konkreettisia tehtäviä ja mahdollisuuksia, joihin olen törmännyt Svenin musiikillista perintöä tutkiessani ja joiden toteuttamisen koen pitävän parhaiten yllä hänen taiteilijakuvansa, kunnioittaen hänen perintöään merkittävänä ja rakastettuna bluesartistina.

Opinnäytetyöni aineisto pohjaa Svenistä tehtyihin lehtijuttuihin, hänen kotiarkistonsa lehtileikkeisiin ja valokuviin, videotallenteisiin, itse tekemiini haastatteluihin, keskusteluihin bluesyhteisön jäsenten kanssa, Svenin teksteihin sekä sopimuksiin ja dokumentteihin, jotka koskevat hänen musiikkinsa julkaisemista. Esitellessäni Svenin henkilöhistoriaa olen hyödyntänyt myös valokuvien, videoiden ja äänitallenteiden muodossa olevia dokumentteja, jotta työni lukija saisi paremman käsityksen Svenin elämän vaiheista ja hänen uransa kehittymisestä.

Vaikka olen prosessin aikana lukenut paljon kirjallisuutta, en juurikaan käsittele työssäni teoriaa. Tiedostan varsin hyvin, että työni ei ole tyypillinen opinnäyteteksti. Työskentelyni aiheeni kanssa on mitä suurimmassa määrin empiiristä, kokemusperäistä, käsittäen niin omaa kokemustani, Svenin kokemuksia kuin bluesyhteisön jäsenten kokemuksia. Käsisissäni on valtava määrä aineistoja, niin fyysisiä materiaaleja kuin käytyjä keskusteluja. Tähän lukeutuu myös Svenin kanssa jakamani aika, kokemus ja tieto hänestä persoonallisuutena, yksityisenä ihmisenä, läheisimpänäni. Työskentely Svenin jäämistöjen kanssa avaa edelleen uusia mahdollisuuksia hänen henkilöbrändinsä vahvistamiseen ja tallentamiseen. Opinnäytetyössäni olen saanut kartoittaa itselleni sen tehtäväkentän, jolla tulen toimimaan tässä työssäni luovan tuottajan ominaisuudessa.

2 SVEN ZETTERBERG – TAITEILIJAKUVAN TAUSTA

Tutustuin Sveniin huhtikuussa 2013. Lähdin vähän sattuman kaupalla kuuntelemaan kotikaupungissani vierailevaa, itselleni aikaisemmin tuntematonta ruotsalaista bluesryhmää, Sven Zetterberg Blues Bandia. Kokemus oli intensiivinen – muusikoiden taituruus oli huippuluokkaa ja solistin instrumenttiansa hallinta ja laulu riipaisivat sydänjuuria, yleisö hurmaantui jo konsertin alkumetreillä. Olin enemmän kuin ihmeissäni: miten voi olla, että ruotsalainen artisti, skandinaavi, esittää bluesia kuin se olisi hänen verenperintönsä. Svenin olemus ja osaaminen oli täynnä nöyrää karismaa.

Svenistä ja minusta tuli pari, läheisimmät toisillemme. Ehdin olla mukana monilla Svenin keikoilla niin Suomessa kuin Ruotsissa, kokea hänen esiintymisensä ja sen erityisen kontaktin, jonka hän otti yleisöönsä. Mutta sen lisäksi sain oppia tuntemaan hänet yksityisenä ihmisenä, hänen tarinansa – sen, mistä hänen voimansa bluesin tulkitsijana nousi. Henkilönä Sven oli herkkä, ahdistumiseen taipuvainen, kokenut kovia. Tämän kaiken hän sai kanavoitua musiikkiinsa, jossa hän oli vahva, kasvanut vahvaksi vuosikymmenien ajan yleisönsä kanssa. Ruotsin bluesperhe rakasti Sveniä, ja se rakkaus on ollut käsinkosketeltavaa myös Svenin poismenon jälkeen. Osin sitä olen saanut kokea myös minä, joka olen antanut kasvot yhteiselle syvälle surulle. Sain tutustua Svenin musikkokollegoihin ja hänen yleisöönsä jo hänen eläessään, mutta nuo kohtaamiset ovat olleet vieläkin koskettavampia Svenin poismenon jälkeen. Svenin taiteilijuus on jättänyt syvän jäljen hänen musiikkiaan rakastaviin ja hänet elämässä kohdanneisiin. Hänen musiikkinsa elää – ja niin myös hän itse taiteilijakuvassaan.

Kuva 1. Sven Z. (osa Memory of Sven Z-valokuvanäyttelyä, kuva©Anders Nilsson)

2.1 Bluesin syntyhistoria pähkinänkuoressa

"The blues is like a planet. It's an enormous topic. You can't ignore the impact that it has had and continues to have on the whole musical culture. It's a tree that everyone is swinging from. Without it, I don't know where I would be. It's indelible and indispensable."¹

~ Tom Waits

Bluesin syvimät juuret ovat afroamerikkalaisessa kulttuurissa ja kokemuksessa. Ne juontavat afrikkalaisiin rytmeihin ja työlauluihin, "work songs", joita Afrikasta Amerikkaan orjuutetut lauloivat kestääkseen raakuutta, nöyryyttämistä, epäinhimillisiä olosuhteita – ja kokeakseen yhteisyyttä, varjellakseen omaa kulttuuriperintöään. Nuo laulut olivat sallittuja orjille. Orjien isännät olivat yleisesti sitä mieltä, että laulaminen vauhditti orjien työkentelyä ja ylläpiti heidän moraaliaan – orjien odotettiin laulavan työtä tehdessään. (Barlow, 2006). Amerikan sisällissodan päättymisen ja orjuudesta vapauttamisen jälkeen, 1860-luvulta alkaen, seurasi useita vuosikymmeniä kestänyt ajanjakso, jona afroamerikkalaiset joutuivat kokemaan ankaraa syrjintää ja alistamista ja etsimään paikkaansa amerikkalaisessa yhteiskunnassa. Tasa-arvon ja kansalaisoikeuksien puolesta ja rasismia vastaan on taisteltu vuosikymmeniä, ja vaikka Yhdysvalloissa on jo saatu kokea vuodet, jolloin maata johti ensimmäinen afroamerikkalainen presidentti, on rasismi vielä 2000-luvullakin todellinen ongelma. Blues-musiikki syntyi kertomaan tarinoita, jotka vastustivat sortoa ja syrjintää, rehellisesti ja yksinkertaisesti.

As a raw, authentic expression of intimate feelings it was not meant to be political but became an expression of community and solidarity which fueled social movements of African American and inspired youth and cultural minorities globally, and has entered mainstream popular music. (Steinfeld 2016, 2.)²

---

¹ "Blues on kuin planeetta. Se on valtava aihe. On mahdotonta kieltää sitä, miten se on vaikuttanut ja vaikuttaa kaikkeen musiikkikulttuuriin. Se on puu, josta me kaikki olemme lähtöisin. Ilman sitä en tiedä missä olisin. Se on jotain pysyvää ja välttämätöntä." ~ Tom Waits (käännös K.O.)

² Se oli raakaa ja autenttista intiimien tunteiden ilmaisua – sen ei ollut tarkoitus olla poliittista, mutta se kasvoi yhteisöllisyyden ja solidaarisuuden kieleksi, joka rohkaisti afroamerikkalaisten yhteiskunnallista liikehdintää ja inspiroi nuoria ja vähemmistöjä maailmanlaajuisesti. Se on tullut mukaan valtavirran populaarimusiikkiin. (Steinfeld 2016, 2.) (käännös K.O.)

Yksi bluesin suurimpia nimiä, B.B.King on todennut: ”The blues song is the one form that has followed our path from slavery to freedom.” (DeSalvo 2006, XV).³

Varsinaisesti blues-musiikin katsotaan syntyneen 1800–1900-lukujen vaihteesta eteenpäin. Samoina vuosikymmeninä oli syntynyt ”ragging”-ilmiö, kun nyt vapaat afroamerikkalaiset saivat kokoontua ja viettää vapaa-aikaa yhdessä. Musiikki ja tanssi olivat tärkeimmässä roolissa, ja rag-musiikki syntyi omalaatuisena ja villinä folk-musiikin, spirituaalien ja afrikkalaisen musiikkiperinnön yhdistelmänä. Tuo musiikki oli barbaarista, rytmikästä ja tanssillista. (Steinfeld 2016, 21.) Blues syntyi samalle rytmipohjalle, mutta tarinan kertomiseen keskittyen. Blues-kappaleita aloitettiin kirjoittamaan nuoteille 1910-luvulta lähtien, ja ensimmäisiä blues-äänitteitä tehtiin 1920-luvulla. Niissä saattoi kuulla kaikuja negro spirituaaleista ja vahvoista afrikkalaisista poljennoista yhdistettyinä karuihin tai huumorilla lievennettyihin tarinoihin raskaista elämänkokemuksista. Laulu- ja soitotyylit olivat primitiivisiä, tarinat lyhytsanaisia ja iskeviä. Noissa ensimmäisten vuosien äänityksissä laulu ja tarina olivat pääosassa. Kun bluesin syvät juuret ovat non-verbaalissa tarpeessa ilmaista surua ja kärsimystä musiikin kautta, nousivat näistä alusta alkaen itsestään selvästi myös bluesartistien ja lauluntekijöiden tekstien keskeiset teemat: emotionaaliset traumat, ihmiselämän haavoittuvuus, kärsimys, kuolema, menetykset ja kaiken ennalta arvaamattomuus. (Steinfeld 2016, 22.)

Bluesin juuret ovat Yhdysvaltain Etelävaltioissa, mutta 1940-luvulla, kun afroamerikkalaiset alkoivat massoittain muuttaa työn perässä pohjoisen tehtaisiin, seurasi blues mukana. Memphis, St. Louis, Kansas City, Chicago, Detroit, Cleveland, Pittsburgh, Philadelphia, Newark, New York – suurten kaupunkien tehtaattarvitsivat määrättömästi työvoimaa. (Santelli 2001, 186.) Työn perässä muuttajat olivat köyhää väkeä, mutta vähäisen materiaalisen omaisuuden lisäksi he toivat mukanaan kulttuurinsa ja musiikkinsa. Kaupungeissa blues alkoi muuttaa muotoaan, siitä tuli kovaäänisempää ja terävämpää, se urbanisoitui niin kuin sen tulkitajat, sähköistyi instrumentteja myöden ja synnytti uuden sukupolven bluesin tekijöitä. Blues oli suosittua kaikkialla, mutta merkittävimäksi kaupungiksi uuden, urbaanin bluesin kehityksessä tuli Chicago. (Santelli 2001, 190.) Bluesin suurimmat nimet ovat Chicagobluesin edustajia. T-Bone Walker, Sonny Boy Williamson, B.B.King, Muddy Waters, Little Walter, Buddy Guy – muun muassa näiden

---

³ B.B.King: ”Blues(laulu) on se yksi ilmiö, joka on seurannut polkuamme orjuudesta vapauteen.” (DeSalvo 2006, XV). (käännös K.O.)

bluesin suurmiesten uran alku juontaa Chicagoon, 1940–1950-luvuille. (Santelli 2001, 193.) Bluesin merkitys kasvoi sen kaupungistuessa, mutta maassa vallitseva epätasa-arvo mustien ja valkoisten kesken ei sallinut afroamerikkalaisten artistien mukaanpääsyä varsinaiseen valtavirtakulttuuriin. Alkuperäisellä mustalla bluesilla tuli kuitenkin olemaan massiivinen vaikutus valtavirran popkulttuurin ja -musiikin kehitykseen, rock'n'rollin syntyyn, monen suuren valkoisen artistin ja bändin nousuun ja musiikkityylin valintaan. Kun Beatlesit vierailivat Yhdysvalloissa ensimmäistä kertaa, kysyi amerikkalainen toimittaja heiltä mitä he eniten haluaisivat vierailullaan nähdä. Vastaus tuli salamannopeasti: ”Muddy Waters and Bo Diddley.” ”Where’s that?”, oli toimittaja kysynyt heiltä. ”You Americans don’t seem to know your most famous citizens.” (Lomax 1993, 406.)⁴

2.2 Svenin henkilöhistoria

Sven syntyi suomalaisen äidin ja ruotsalaisen isän poikana 28.3.1952 Skärblackassa, Norrköpingin kunnassa. Svenin äiti oli muuttanut työn perässä Suomesta Ruotsiin muutamaa vuotta aikaisemmin. Svenin ollessa kuusivuotias muutti perhe Ställdaleniin, Keski-Ruotsiin, jossa perheeseen syntyi vielä toinen poika, Ingvar. Kun Sven oli kymmenvuotias, muutti Svenin äiti pois kotoa hyläten poikansa – hän kärsi vakavista mielenterveysongelmista. Äiti joutui olemaan ajoittain laitoshoidossa, mutta vietti myös normaalia elämää. Hänen elämänsä tuli uusi miesystävä ja hän asui pitkiä ajanjaksoja ulkomailla. Äidin jätettyä perheen toi Svenin isä aika nopeasti kotiin uuden vaimon ja tämän lapsen. Sven ja hänen veljensä Ingvar saivat äkisti ja odottamatta äiti- ja velipuolen. Suhteet näihin eivät koskaan muodostuneet lämpimiksi. Svenin lapsuuden tärkein ja rakastavin henkilö oli hänen isänätinsä, joka asui kuitenkin kaukana Ställdalenista Skärblackassa. Svenin veli Ingvar oli myös harrastelijamuusikko. Veljekset eivät kuitenkaan koskaan olleet kovin läheisiä. Ingvar menehtyi huumeisiin 39-vuotiaana. Sven kantoi tästä valtavaa syyllisyyttä elämänsä loppuun asti. Nämä lapsuuden kokemukset ja veljen kuolema olivat Svenin herkän mielen taustalla.

---

⁴ ”Muddy Watersin ja Bo Diddleyn”. ”Missä se on?”, oli toimittaja kysynyt heiltä. ”Te amerikkalaiset ette vaikuta tuntevan kaikkein kuuluisimpia kansalaisianne.” (Lomax 1993, 406.) (käännös K.O.)

Sven ihastui rytmimusiikkiin jo alakouluikäisenä. Hän oli kuullut radiosta Elvistä ja Little Richardia, joiden esiintyminen teki häneen lähtemättömän vaikutuksen. Hänen ensimmäinen instrumenttinsa oli huuliharppu, jonka soiton Sven aloitti kaksitoistavuotiaana. Bluesin Sven löysi varsinaisesti Olle Helanderin vuonna 1965 aloittaman radio-ohjelmasarjan ”I Blueskvarter” myötä. Sven kertoi myöhemmin haastattelussa: ”Jag satt i min källare i huset i Ställdalen och lyssnade på min transistor... Håret reste sig på mig när jag insåg att det var munspel som jag lyssnade till! Big Walters munspelände och en hel del av de övriga artisternas musik ändrade mitt liv för alltid.” (Majling 2018, 10.)⁵

Kuva 2. Sven alakouluikäisenä. (Svenin kotiarkistot)

Muusikon uransa alussa Sven oli ensisijaisesti huuliharpisti ja laulaja. Svenin ensimmäiset bändit sijoittuivat vuosiin, jolloin hän asui Södertäljessä – hän oli muuttanut kaupunkiin suorittaakseen siellä asepalveluksensa. Södertäljessä oli 1970-luvulla varsin vilkas musiikkielämä (Gelotte ym. 2007, 200). Siellä Sven tutustui samanhenkisiin bluesharras-

---

⁵ ”Istuin Ställdalenin kotitalomme kellarissa ja kuuntelin transistoriradiotani... Tukkanani nousi pystyyn, kun ymmärsin, että se oli huuliharpun soittoa, jota kuuntelin! Big Walterin huuliharpun soitto ja koko muun artistijoukon musiikki muutti elämäni lopullisesti.” (Majling 2018, 10.) (käännös K.O.)

tajiin ja muusikoihin. Telge Blues -bändin perustivat Sven, joka soitti huuliharppua ja lauloi, Anders Gutke/kitara ja laulu, Kenneth Pettersson/basso ja Stefan Sundlöf/rummut. Myöhemmin bändiin liittyi vielä kitaristi Hank Jansson. Bändi keräsi lyhyessä ajassa suuren määrän faneja ja se sai nopeasti mainetta myös Tukholmassa, jossa se vieraili esiintymässä useasti. Heti 1970-luvulta lähtien Telge Blues soitti myös Ruotsissa vierailevien amerikkalaisten artistien taustabändinä. Telge Blues julkaisi vuonna 1975 levyn Philips-levymerkin kustantamana. Telge Blues toimi vuosina 1972–1976.

Kuva 3. Sven ja Lonesome Sundown, 1977. (Svenin kotiarkistot)

Video 1. Lonesome Sundown – 1979. <https://dai.ly/x17q2p>

Sven aloitti sähkökitaran soiton vasta Telge Bluesin hajottua ollessaan 24-vuotias. Hän otti kitaran hallintaansa sellaisella intensiteetillä, että jo samana vuonna hän esiintyi amerikkalaisen blueslegendan Muddy Watersin Tukholman konsertin ”lämpärinä” osana Bluesrockers-nimistä bändiä (Majling 2018, 14). Svenin Telge Bluesia seuraava oma varsinainen bändi oli Blue Fire, jonka hän perusti Stefan Sundlöfin kanssa. Muut bändin jäsenet olivat Janne Sjöström/huuliharppu, Jonne Östman/kitara ja Berra Pettersson /basso. Tässä kokoonpanossa Sven vastasi leadkitaran soitosta ja laulusta. Blue Fire keräsi mainetta, mutta ei kuitenkaan saanut samanlaista suosiota kuin Telge blues. Blue

Fire ehti levyttää yhden levyn ennen hajoamistaan. Jo tässä vaiheessa uraansa (vuonna 1979) Sven vieraili myös Chicagossa, jossa hän esiintyi paikallisissa bluesklubeissa chicagolaisten bluesveteraanien kanssa.

Vuonna 1981 Sveniin otti yhteyttä häntä ihaileva nuorempi norjalainen kitaristi Knut Reiersrud. Hän ehdotti Svenille bändin perustamista. Sven ja Knut löysivät toisensa samalta musiikilliselta aaltopituudelta, ja heidän perustamansa uusi bändi Four Roosters löi itsensä lyhyessä ajassa kirkkaasti läpi niin Norjassa kuin Ruotsissa. Noilta ajoilta juontaa norjalaisen bluesyleisön lämmin kiintymys Sveniin – Sven vieraili Norjassa monta kertaa vuodessa myös kaikkien myöhempien bändiensä ja kokoonpanojensa kanssa. Four Roostersissa soittivat Svenin ja Knutin lisäksi rumpali Carsten Loly ja basistit Berra Pettersson ja Jan-Erik Salater (Majling 2018, 19).

Video 2. Four Roosters.mov. <https://www.youtube.com/watch?v=h7GnkBr1gJg>

Four Roostersin jälkeen Sven perusti Chicago Express -bändin vanhojen tuttujen bändikaveriensä Stefan Sundlöfin, Hank Janssonin ja Berra Petterssonin kanssa. Lisäksi mukaan tuli kosketinsoittaja Jaan Paltman. Chicago Expressin aikana Svenistä kasvoi Ruotsin rakastetuin bluesartisti, ja bändiä muistetaan legendaarisena vielä tänäkin päivänä. Bändi kiersi ympäri Ruotsia ja sai ylistäviä arvosteluja joka paikassa missä se esiintyi. Sven sai Chicago Expressin aikana, vuonna 1989, henkilökohtaisesti hänelle myönnetyn, arvostetun Cornelis Vreeswijk -stipendin (Majling 2017, 43). Chicago Express äänitti yhteensä neljä levyä vuosien 1984–1999 aikana.

Kuva 4. Chicago Express. (Svenin kotiarkistot)

Video 3. Sven Zetterberg i Billys värld. <https://www.youtube.com/watch?v=bv75jnaKe-A>

Video 4. Sven Zetterberg & Chicago Express 1989? <https://www.youtube.com/watch?v=bpCTqDHSQYY>

Sven lähti soolouralle vuonna 1999. Hänen taustabändinsä koostuivat vaihtelevasti Ruotsin bluesmuusikkojen arvostetuimmista nimistä. Kaksi Svenin ensimmäistä soolouran aikaista levyä – *Blues from Within* ja *Let Me Get Over It* – nimettiin molemmat Grammy-ehdokkaiksi. Jälkimmäisellä levyllä Sven laajensi repertuaariaan puhtaasta bluesista soul-musiikin suuntaan, mikä kasvatti hänen kuuntelijakuuntaansa entistä laajemmaksi. Sven kehitti jatkuvasti osaamistaan: otti laulutunteja ja kehitti soittotaitoaan soittamalla kitaraa ja huuliharppua joka päivä. Hän kirjoitti soolouravuosien aikana runsaasti omaa musiikkia, joko yksin tai yhteistyössä kitaristi-säveltäjä Anders Lewénin kanssa. Svenin viimeisten vuosien oman bändin – Sven Zetterberg Blues Band – kokoonpano oli: Sven/laulu ja soolokitara, Anders Lewén tai Thomas Hammarlund/kitara, Mikael Fahleryd/basso, Jim Ingvarsson/rummut, Matti Ollikainen tai Calle Brickman/piano. Sven Zetterberg Trio – Sven yhdessä yli neljänkymmenen vuoden takaisten soittokavereiden Hank Janssonin/kitara ja Stoffe Sundlöfin/rummut kanssa – oli Svenin toinen, yleisön suuresti rakastamana kokoonpano, jolla hän oli esiintynyt vuosia ja esiintyi loppuun asti.

Kuva 5. Sven *Blues From Within*-levyn kannessa. (kuva©Cathrine Edvall)

Muusikkouransa alkuvuosina Sven oli töissä Ruotsin postin palveluksessa, jossa hän ajoi postiautoa. Hän jättäytyi pois tuosta työstä Chicago Expressin suosion kasvaessa, koska hän halusi omistautua musiikin tekemiselle. Musiikki ei tuonut Svenille tämän valtavasta suosiosta ja erikoislaatuisesta musikaalisesta lahjakkuudesta huolimatta kos-

kaan suhteessa vastaavaa aineellista menestystä. Sven oli vaatimaton ja musiikin ulkopuolella epäkäytännöllinen, suorastaan ujo. Useampi Svenin uraa seurannut on todennut, että Sven olisi todennäköisesti tehnyt suuren uran kansainvälisestäkin, jos hänellä olisi ollut tukena osaava manageri. Sven ei tätä osannut, ja ajatus managerista oli hänelle vieras. Hän oli lavalla eittämätön kuningas, hallitsi tilaa, yleisöä, bändiä, lauluun ja instrumenttejaan suvereenisti. Studiossa ja muusikkojen kesken hän oli äärimmäisen arvostettu, hänen osaamisensa ja oma kielensä muusikkona oli ainutlaatuista. Hänen läheiset muusikkotoverinsa olivat hänelle kuin perhe ja heille hän saattoi näyttää itsensä juuri sellaisena kuin oli. Sivert Bramstedt, Svenin ystävä ja muusikkokollega vuosien takaa kertoi Svenistä: ”Sven var en sällsynt stor artist och liten, stor människa, full av motsägelser. Egocentrisk, överdramatiserande, känslig och otroligt empatisk på samma gång.” (Majling 2018, 50.)⁶ Kun kerran totesin Svenille, että uskon, että osa hänen syvää bluesin kokemustaan juontaa äidin puolen suomalaisista sukujuurista ja niiden mukana tulevasta melankoliasta, vastasi hän minun osuneen oikeaan. Sven tunsu hyvin myös suomalaisen tangokulttuurin, koki siinä olevan samaa alakuloa ja syvyyttä ja kuitenkin samalla jotain toivon pilkahdusta kuin alkuperäisessä bluesissa.

Svenin intohimo bluesia kohtaan oli elämänpituisen. Hän kuunteli ja eli tuota musiikkia päivittäin, soitti, ilmaisi itseään sen kautta. Hän halusi levittää tietoa siitä, oli aina kiinnostunut muusikkokollegoidensa tekemisistä ja soittamisesta, keskusteli, kommentoi ja piti yhteyttä. Muusikkouransa varhaisempina vuosina Sven vieraili kouluissa kertomassa bluesista. Greger Andersson muisteli Svenin vierailua hänen koulussaan hänen ollessaan 14-vuotias: Sven oli soittanut kitaraa ja huuliharppua ja kertonut bluesin legendoista, Muddy Watersista ja Robert Johnsonista. Siltä istumalta oli Greger päättänyt ryhtyä vänsä soittamaan bluesia. Kun Greger varttui, pääsi hän seuraamaan Sveniä Chicago Expressin keikoille ja myöhemmin soittamaan Svenin kanssa. (Majling 2018, 44.) Greger, taiteilijanimeltään Knock-Out Greg, oli mukana Svenin viimeiseksi jääneellä kiertueella joulukuussa 2016. Miehet soittivat vierä vieressä joka ilta liki kolmeviikkoisen kiertueen ajan. Greger ei ole ainoa Svenin bluesin maailmaan johdattamista, ruotsalaisen bluesin nykyisistä suurista nimistä. Svenin jälkeensä jättämään musikaaliseen perintöön

---

⁶ ”Sven oli harvinaisen suuri artisti ja pieni, suuri ihminen, täynnä ristiriitaisuuksia. Egosentrinen, ylidramaattinen, herkkä ja uskomattoman empaattinen, kaikki yhdellä kertaa.” (Majling 2018, 50.) (käännös K.O.)

voi laskea myös sen kiinnostuksen ja kipinän tuohon musiikkiin, jatkumon, jonka hän esimerkillään ja persoonallaan sai aikaan.

Sven oli osaamisensa huipulla, kun hänen elämänsä äkisti päättyi. Bo Majling, Ruotsin johtava bluesjournalisti, kirjoitti muistokirjoituksessaan hänestä: ”Svens gitarr, munspel och röst går inte att ersätta. Han var ett unikum. Saknaden är oändlig. Sveriges soul- och bluesscen kommer aldrig vara sig lik.” (Majling 2017, 43.)⁷

Video 5. Sven Zetterberg Bluesband. <https://www.youtube.com/watch?v=7oJv-Q7b4YE>

Video 6. BLUE XMAS: Sven Zetterberg, Knockout Greg & Rockarounds - Night Stomp. <https://www.youtube.com/watch?v=6AyFUxaYRhA>

2.3 Ruotsin bluesyhteisö

Sain tutustua ruotsalaisiin bluesharrastajiin jo Svenin eläessä, mutta tämän yhteisön erikoislaatuudesta olen saanut oppia varsinaisesti Svenin poismenon jälkeen. Yhteisö on lämminhenkinen ja solidaarinen, siihen kuuluvat niin muusikot ja yhtyeet, suuri määrä bluesentusiastien ylläpitämiä bluesyhdistyksiä kuin tätä musiikkityyliä rakastava uskollinen yleisö. Aloin spontaanisti kutsua tätä yhteisöä bluesperheeksi – ja olen oppinut, että ”bluesfamiljen” on juuri se termi, jota nämä harrastajat itse käyttävät itsestään. Muusikot tuntevat toisiaan koko maan kattavasti, monet soittavat ristiin eri kokoonpanoissa, eikä ilmapiiri bändien kesken ole kilpaileva vaan erittäin kannustava.

Bluesyhdistyksiä oli Ruotsissa vuoden 2018 alussa 33 (Jefferson Blues Magazine 197, 2018, 53) ja ne kattavat sijainniltaan koko maan Etelän Malmöstä Pohjoisen Umeåån, pääkaupunki Tukholmasta Länsi-rannikon Göteborgiin. Yhdistykset järjestävät säännöllisesti konsertteja ja festivaaleja. Nykyään suurin festivaaleista on kolmipäiväinen Åmåls Bluesfestival, joka esittelee vuosittain myös monia kansainvälisiä bluesartisteja. Åmålin bluesfestivaali on se kesätapahtuma, jossa bluesperhe varsinaisesti tapaa toisiaan, sinne saapuvat ”kaikki”. Åmål on pikkuruinen kaupunki ja sen hotellimajoitus-kapasiteetti on

---

⁷ ”Svenin kitaraa, huuliharppua eikä laulua voi korvata millään. Han oli uniikki, unikum. Kaipausta on loppumaton. Ruotsin soul- ja bluesnäyttämö ei enää koskaan tule olemaan kaltaisensa.” (Majling 2017, 43.) (käännös K.O.)

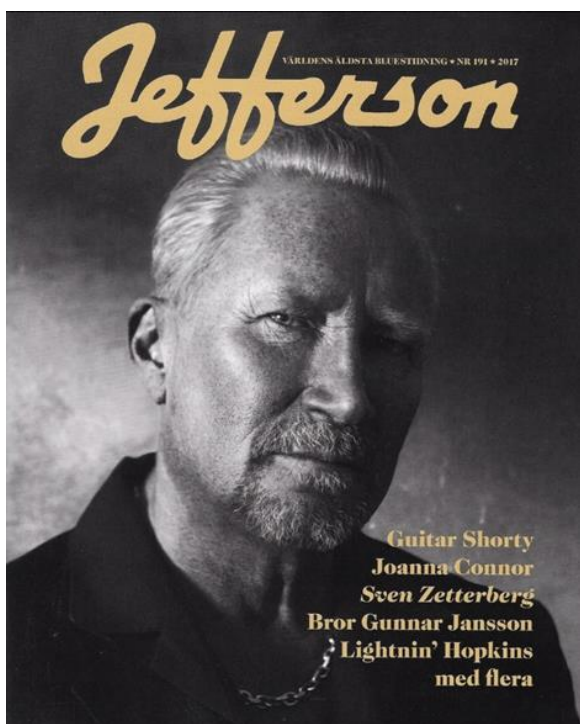
varattu vieraileville artisteille. Muutoin kaupungin kaikki vapaat tilat – luonnollisesti leirintäalueet, jotka ovat pikkukaupungin kokoon suhteutettuna valtavat, mutta myös sataman muutoin vapaat kenttäalueet ja ihmisten pihat – ovat täynnä telttoja ja matkailuautoja festivaalivieraiden majoittamista varten. Etelä-Ruotsista saapuu Åmåliin festivaaliviikonlopuksi vanha makuuvaunullinen juna, jonka päätepysäkki on lähellä festivaaliareenaa – se tuo lisää majoitustilaa hyteillään. Siinä majoittuvat kantavat piknikpöytänsä ja vilttinsä junan vierustalle, jossa he seurustelevat niin keskenään kuin ohi kulkevien tuttujen kanssa. Pikkukaupungissa on aivan uskomattoman sydämellinen tunnelma, kun bluesfanit ympäri Ruotsin, tämä bluesperhe, tapaa täällä kerran vuodessa toisiaan ja jakaa festarikonserttien kokemuksiaan ja vuoden varrella koettua. Festivaalikonkarina tunnustan, että vastaavaa tunnelmaa en ole kokenut missään muualla.

Åmålin bluesfestivaalia on järjestetty vuodesta 1992, ja vuodesta 1997 lähtien siellä on jaettu festivaalin nimeä kantava palkinto merkittävälle ruotsalaiselle bluesvaikuttajalle. Ensimmäisenä vuonna palkinnon sai Sven. Hän sai uransa aikana palkintoja ja huomionoitoituksia suurelta määrältä Ruotsin bluesyhdistyksiä – näitä ei ole missään lueteltuna, mutta Svenin kotona nämä pystit ja kunniakirjat koristavat keittiön kirjahyllyjä ja niiden määrä on suuri. Sven myös tuki yhdistysten toimintaa. Göteborgin bluesyhdistyksen aktiivi Cathrine Reiz kertoi minulle, miten yhdistyksen järjestäessä Göteborgin bluesfestivaaleja ensimmäisiä kertoja Sven tuki toiminnan aloittamista esiintymällä maksutta tai hyvin pienellä palkkiolla ja auttoi omilla kontakteillaan saamaan nimekkäitä artisteja mukaan esiintyjäkaartiin. Göteborgin jokakesäinen tapahtuma on nykyään niin ikään yksi Ruotsin suurimpia bluesfestivaaleja.

Kuva 6. Sven Mönsteråsissa 1999. (Svenin kotiarkistot)

Svenin poismenon jälkeen bluesyhdistykset ovat muistaneet häntä koskettavin muistokonsertein ja -näyttelyin. Näitä järjestettiin erityisesti ensimmäisenä vuonna Svenin poismenon jälkeen, mutta suunnitteilla on edelleen Svenille omistettuja konsertteja ja tapahtumia. Södertäljen bluesyhdistys (Södertälje Jazz- och Bluesförening) on järjestänyt Svenille omistetut konsertit niin joulukuussa 2017 kuin joulukuussa 2018, ja he suunnittelevat järjestävänsä näitä konsertteja vuosittain aina vuoden lopussa. Södertäljen bluesyleisö muistaa edelleen Svenin hänen uransa alkuvuosilta ja pitää Sveniä tavallaan ”omana poikanaan”.

Kuva 7. Jefferson Blues Magazine kansikuva 191/2017. (kuva©Pelle Piano)

Yksi ruotsalainen bluesyhteisön ja -harrastuneisuuden peruskiviä on Jefferson Blues Magazine, joka on maailman vanhin pelkästään bluesaiheinen aikakauslehti (lehden verkkosivun osoite on <http://www.jeffersonbluesmag.com/>). Se täytti 50 vuotta vuonna 2018. Lehteä julkaisee Swedish Blues Association. Se on voittoa tavoittelematon yhdistys, jonka tarkoitus on lisätä kiinnostusta bluesia kohtaan, jakaa tietoa ja laajentaa bluesin kuulijakuntaa, sekä vaikuttaa bluesin näkyvyyteen ja kuuluvuuteen radiossa ja televisiossa. Jefferson Blues Magazine ilmestyy neljä kertaa vuodessa, ja sen julkaisemista tukee Ruotsin Kulttuurineuvosto (Statens Kulturråd). Lehden tilaajakunta on uskollista – tunnen henkilöitä, jotka ovat tilanneet JBM:a sen ensimmäisestä numerosta lähtien ja

joilla on tallella joka ikinen lehden julkaistu numero. Lehden sisältö on monipuolinen: se esittelee laajoissa artikkeleissa niin amerikkalaisia kuin eurooppalaisia bluesartisteja, Ruotsin ja Skandinavian blues-skenen tapahtumia, julkaisee haastatteluja ja levyarvioita, kertoo maan bluesyhdistysten kuulumisista. Lehden arkistoissa on vuosien ajalta runsaasti Sveniä koskevaa materiaalia. Svenin poismenon jälkeen oli itsestään selvää, että lehti julkaisisi häntä koskevan erikoisliitteen. Se ilmestyi maaliskuussa 2018. Minä sain myös osallistua tuon liitteen tekoon omalla kirjoituksellani Svenistä (ks. luku 3.2.1. Muistokirjoitukset).

2.4 Kansainvälisyys

Svenin muusikon ura painottui alusta alkaen amerikkalaiseen perinteiseen bluesiin. Hänen vaikutteensa ja inspiraation lähteensä oli ensisijaisesti afroamerikkalainen bluesperinne. Sven kuunteli ja omaksui eri tyylejä taitavasti, etsien ja kehittäen näiden pohjalle oman soittotapansa ja äänensä. Jo Telge Bluesin ajoista lähtien Sven bändeineen säesti amerikkalaisia, Ruotsissa vierailevia bluesartisteja tai soitti näiden lämmittelybändinä. Hänen suhtautumisensa näihin oli aina kunnioittavaa, ja hän tutustui ja loi lämpimiä ystävyysuhteita amerikkalaisiin esiintyjiin. Sven otti näistä kohtaamisista aina myös oppia omaan soittamiseensa ja laulamiseensa. Sven matkusti jo 1970-luvulla Yhdysvaltoihin kuuntelemaan bluesia, koluamaan klubeja ja tutustumaan erityisesti Chicago-bluesiin, jonka hän koki itselleen läheisimmäksi suuntaukseksi. Hän myös soitti itse klubeilla. Noilta matkoilta on säilynyt matkapäiväkirjoja, joissa Sven kommentoi eri tapoja soittaa, laulajan eläytymistä, ääntämystä, painotuksia, kontaktia yleisöön, tai sen puuttumista – nuokin varhaiset muistiinpanot paljastavat sen, miten kiihkeästi Sven suhtautui siihen, miten bluesia pitää ja voi tulkita. Se oli hänelle kompromissitonta. Bluesia ei kuulu esittää, se pitää elää. Noita vaikutteita ja esiintyjiä Sven etsi ja tutki elämänsä loppuun asti, aina yhtä inspiroituneena. Hän ei kuitenkaan koskaan imitoinut, vaan oli täysin omaääninen esiintyjä.

Ensimmäisten Amerikan ”opintomatkojensa” jälkeen Sven matkusti Yhdysvaltoihin monesti myös esiintymään. Hän esiintyi niin klubeilla kuin suurilla festivaaleilla. Yksi merkittävimmistä festivaaliesiintymisistä oli vuonna 2009 Los Angelesin lähistöllä järjestettävässä Doheny Blues Festival-tapahtumassa. Rumpali Stefan Sundlöf kuvaili tuota esiintymistä seuraavasti: ”Vårt gig var på näst största scenen med kanske 2000-3000 i publiken och bakom dem såg man Stilla Havet. Giget gick väldigt bra och vi blev väl mottag-

na... väldigt lyckat gig alltså, ett av de bästa vi gjort.” (Carlsson 2018, 45.)⁸ Ranskalainen Soul Bag kirjoitti esiintymisestä todeten ”sedan kom Sveriges Sven Zetterberg, en sublim sångare och spontan och bitande gitarrist. Han är en sensation med sin blues indränkt i majestätisk soul”. (Carlsson 2018, 45.)⁹

Sven oli rakastettu esiintyjä kaikissa Skandinavian maissa. Norjassa Sven oli tunnettu jo Telge Bluesin ajoilta, mutta erityisesti Four Roosters -yhtyeen aikana norjalainen bluesyleisö otti Svenin omakseen. Notoddenissa järjestetään vuosittain Norjan suurin bluesfestivaali, ja vuonna 2002 siellä luovutettiin Svenille Notodden Blues Festivalin Merkittävän bluesvaikuttajan palkinto. Myös Tanskan ja Suomen bluesyleisö arvosti Sveniä yhtenä Skandinavian suurimpana bluesartistina ja Sven esiintyi niin Tanskassa kuin Suomessa omilla kiertueilla liki vuosittain, joko festivaaleilla tai klubeihin buukattuna. Kun yksi Suomen tunnetuimpia bluesbändejä, kokkolalainen Wentus Blues Band täytti 20 vuotta syksyllä 2006, järjesti se Helsingissä Aleksanterin Teatterissa konsertin, johon se kutsui mukaan arvostamiaan artisteja ja yhteistyökumppaneita vuosien varrelta. Tähti-kaarti oli nimekäs, mukana olivat Louisiana Red, Mick Taylor (The Rolling Stones), Barence Whitfield, Kim Wilson (Fabulous Thunderbirds), Omar Dykes (Omar & The Howlers), Eddie Kirkland, Lazy Lester, Clas Yngström ja Sven Zetterberg – monet näistä artisteja, joiden kanssa myös Sven oli itse tehnyt yhteistyötä. Konsertti taltioitiin dokumenttielokuvaksi ”The Family Meeting”, ja siihen on konserttiosuuksien lomaan leikattu lavantakaisia tunnelmia ja vieraiden keskinäistä jutustelua ja muisteluja. Elokuva avaa hienosti sitä lämmintä yhteishenkeä, mikä bluespiireissä, kansainvälisten isojen nimienkin kesken on niin käsinkosketeltavaa.

---

⁸ ”Soitimme festivaalin toiseksi suurimmalla lavalla, yleisöä oli jotain 2000–3000 henkeä, yleisön takana Tyyni Valtameri. Keikka sujui loistavasti, vastaanotto oli upea... erittäin onnistunut keikka, yksi parhaita, joita olemme tehneet.” (Carlsson 2018, 45.) (käännös K.O.)

⁹ ”seuraavaksi lavalle tuli Ruotsin Sven Zetterberg, ylevä laulaja ja spontaani, pureva kitaristi. Hän on sensaatio omassa majesteettiseen souliin upotetussa bluestyyliissään.” (Carlsson 2018, 45.) (käännös K.O.)

Video 7. Elokuvan ”Family Meeting” traileri. <https://www.youtube.com/watch?v=ITCqsiMagVo>

2.5 Tarinat, lyriikat, sisällöt, kieli

Vuonna 1978 ilmestyneen Blue Fire -levyn sisäkanteen on painettu bändin jäsenten haastattelu. Tuolloin Sven oli vasta aloittelemassa omien tekstien kirjoittamista. Sven vastasi haastattelijan kysymyksiin seuraavasti:

Haastattelija: Varför spelar man blues?

Sven: Det är den musik vi gillar bäst och för mig personligen, så är det den enda musik som jag kan spela. Och den enda musik jag vill spela, rytmen är så markant och det är lätt att uttrycka känslor i bluesen.

Haastattelija: ...berätta lite om texterna.

Sven: Ja, då det gäller den elektrifierade amerikanska storstadsbluesen handlar texterna oftast om relationerna man och kvinna, olycklig kärlek och då blir ju texterna ganska banala... Så tar man upp en låt så får man i stort sett ta det ställningenstagandet, är den här låten så jävla skön att lira så att jag kan stå ut med och sjunga den här töntiga texten? Och då kommer man oftast fram till att den är det. Men nu i år, 1978, så skrivs det ny blues som har samhällsgranskande texter, som inte bara har den här, hon lämnade mig.

Haastattelija: Tycker du att låten kan förmedla helt andra känslor än texten?

Sven: Ja, för mig är det så att jag identifierar mig så in i helvete med låtskrivaren. Jag förstår vad han menar när han står och sjunger det här, även om texterna är banala. Men det är svårt att förklara. Vill man ha fram det man verkligen vill ha sagt, så får man ju naturligtvis skriva det själv.¹⁰

---

¹⁰ Haastattelija: Miksi soitatte bluesia?

Sven: Se on sitä musiikkia, josta pidämme eniten, ja minulle henkilökohtaisesti, se on ainoa musiikkia, jota osaan soittaa. Ja ainoa musiikkia, jota haluan soittaa. Sen rytmi on niin iskevää ja bluesin avulla on helppo ilmaista tunteita.

Haastattelija: ...kerro vähän teksteistä.

Sven: Niin, kun on kyse sähköisestä amerikkalaisesta suurkaupunkien bluesista, ovat tekstit useimmiten miehen ja naisen välisistä suhteista, onnettomasta rakkautesta, ja silloinhan tulee teksteistä aika banaaleja... Kun sitten sellaisen kappaaleen valitsee niin saa miettiä, että onko tämä biisi nyt niin hieno soittaa että voin kestää tällaisen älyttömän tekstin laulamisen? Ja sitten sitä useimmiten huomaa, että kyllä se vain on. Mutta nyt, vuonna 1978, kirjoitetaan uutta bluesia, ja tekstit

Sven alkoi kirjoittaa omaa musiikkia ja tekstejä varsinaisesti Chicago Express -bändin aikana. Hän oli tuolloin kuunnellut alkuperäistä bluesia ja soittanut itse jo vuosia, joten tekstien tyylilaji oli hänellä vahvasti hallussa. Bluestekstit ovat yksinkertaisia ja suorina, sen tarinat iskeviä ja koskettavia. Sven kirjoitti tietysti paljon bluesille tyypillisiä onneton rakkaus -tyyppiseen tilanteeseen liittyviä tekstejä:

Video 8. SVEN ZETTERBERG – *I Don't Blame You* <https://www.youtube.com/watch?v=ujoHhkewGYg>

Yksi Svenin rakastetuimpia tekstejä ja sävellyksiä on *What Can A Man Do*. Sven kirjoitti sen, kun hänen läheisen ystävänsä ja bänditoverinsa sydän oli risana hänen tultuaan tyttöystävänsä jättämäksi. Tämän Svenin kappaleen valitsi esikoislevylleen (2001) myös amerikkalainen bluesartisti Michael Burks. Levyn tuottaja Bruce Iglauer kertoo:

"I heard Sven's album *Permanently Blue* back in 1995 and was immediately struck by *What Can a Man do*. I liked the very direct lyric... and the way the song built intensity as it went along. Sven sang it with great authority, with perfect vibrato and pitch bending. Honestly, if I hadn't known who the singer was, I would have told you the singer was African-American. I am a collector of songs for Alligator artists. I knew this one would be one that only a few of my artists could sing this properly. When I signed Michael Burks, he wasn't much of a songwriter, so I presented about seventy songs to him. *What Can a Man Do* was one of those that he immediately chose." (Majling 2018, 53.)¹¹

---

voivatkin olla yhteiskunnallisesti kantaa ottavia, eikä pelkästään tätä että nyt hän on jättänyt minut.

Haastattelija: Oletko sitä mieltä, että kappale voi välittää ihan muita tunteita kuin sen teksti?

Sven: Kyllä, minulle se on niin, että samaistun ihan helvetisti laulun tekijään. Ymmärrän mitä hän tarkoittaa, kun hän seisoo ja laulaa tässä, vaikka tekstit olisivatkin banaaleja. Mutta sitä on vaikea selittää. Jos haluaa saada esille sen, mitä todellakin eniten haluaa sanoa, saa tietysti kirjoittaa sen tekstin itse. (käännös K.O.)

¹¹ "Kuulin Svenin *Permanently Blue*-albumia vuonna 1995 ja olin heti kuin lyöty siitä kappaleesta *What Can A Man Do*. Pidin siitä erittäin suorasta tekstistä... ja siitä, miten kappaleen intensiteetti kasvoi sen edetessä. Sven lauloi sen niin suurella auktoriteetilla, täydellisellä vibraatolla ja puhtaasti. Toden totta, jos en olisi tiennyt, kuka laulaja on, olisin sanonut että se oli joku afroamerikkalainen. Keräilen kappaleita Alligator (Recordsin) artisteille. Tiesin, että tämä oli sellainen, jonka vain tosi harva artisti voisi kunnolla esittää. Kun sain tallini Michael Burksin, hän ei ollut kummoinkaan laulukirjoittaja, joten esittelin hänelle noin seitsemänkymmentä eri kappaletta. *What Can A Man Do* oli yksi niistä, jotka hän oitis valitsi." (Majling 2018, 53.) (käännös K.O.)

Video 9. SVEN ZETTERBERG – *What Can A Man Do?* <https://www.youtube.com/watch?v=KuV00LULbMQ>

Svenin edeltäjiä ruotsalaisella bluesnäyttämöllä olivat olleet Peps Persson, Totta Näslund ja Roffe Wikström. He esittivät amerikkalaista bluesia enimmäkseen ruotsiksi käännettynä, Peps kaiken lisäksi vahvimalla mahdollisella skåne-aksentilla. Sven arvosti näitä omaäänisiä kollegoitaan, mutta hänen oma kielivalintansa bluesin suhteen oli yksiselitteinen: oikea blues on englanninkielistä. Sven puhe- ja lauluenglanti oli vahvasti chicagolaista. Hän oli omaksunut aidon Chicago-bluesin aksentin ja painotukset kuunneltuaan alkuperäismusiikkia vuosia. Tekstejä kirjoittaessaan hän käytti apuna ja varmisti sanontojen oikeellisuutta bluesin slangisanastoista ja monen vuoden ajan myös läheiseltä ystävältään Allen Finneyltä, joka on Tukholmassa vuosia asunut amerikkalainen bluesmuusikko. Sven oli yhtä lahjakas kielellisesti kuin musikaalisesti. Yksi erityinen osa Svenin taakseensa jättämää on hänen muusikkoslangiin luomansa rikas sanasto. Ruotsin ja Skandinavian bluesartistien omaan ”kieleen” kuuluu kymmeniä ja kymmeniä Svenin keksimiä sanoja ja sanontoja, joilla muusikot määrittelevät tiettyä rytmiä tai tyyliä, henkilöä, vaatekappaletta ynnä muuta. Ne ovat omalaatuista, eksaktia blues-sanastoa, yhdenlainen Svenin perintö. Bluesmuusikoiden Tommy Mobergin ja Fredrik Karlssonin joulukuussa 2017 lanseeraaman säännöllisen blues- ja rootsmusiikille omistetun ”Bluespodden”-podcast-lähetyksen jokainen osa sisältää Sven Zetterbergs Lilla Parlör -nimisen osion, jossa Tommy ja Fredrik nostavat aina esiin jonkun näistä Svenin keksimistä sanoista tai sanonnoista ja kertovat sille taustaa, sekä muistelevat lämmöllä Sveniä.

2.6 Omaelämäkerrallisuus

Sven kertoi minulle itse tekstiensä omaelämäkerrallisuudesta. Monet lyriikat perustuivat johonkin hänelle tapahtuneeseen tai hänen lähipiirinsä ihmisille tapahtuneeseen, hänen omaan tunnekokemukseensa. Näin varmasti useimmiten onkin laululyriikoiden kanssa: tekstien kirjoittajat pohjaavat omiin kokemuksiinsa, niistä ammennetaan sisältöä. Koska käymme läpi samoja tunnekokemuksia, ovat laulujen tekstit ja tarinat usein hyvin samaistuttavia. Kun biisin tekstin sisältö, tyylilaji ja esiintyjän intensiteetti kolahtavat kuulijaan, voi jonkun kappaleen kokeminen tehdä lähtemättömän vaikutuksen tietyssä hetkessä, on se sitten livetilanne tai äänitteen kuuntelu. Kuulija kokee yhteenkuuluvaisuutta esiintyjän kanssa, ja sitä koskettavampi tuo kokemus on, jos esiintyjä on ilmaisussaan avoin ja rehellinen, eikä peitä omia tunteitaan. Svenille oli livetilanteissa luontaista ottaa

suora kontakti yleisönsä välispiikeillä, jotka olivat lämminsävyisiä, usein humoristisia ja rohkaisevia. Hän osasi lämmittää yleisönsä, ottaa yleisön lähelle, nostattaa yleisön mielenkiinnon siihen, mitä oli tulossa. Kun hän sitten aloitti seuraavan biisin, kuunteli yleisö häntä tarkalla korvalla. Hän osasi painottaa tekstien sisältöjä ja eläytyä tekstiin niin, että oli helppo uskoa, että hän lauloi omasta kokemuksestaan. Sain olla monta kertaa mukana todistamassa, miten Sven sytytti yleisönsä hehkumaan. Hän lauloi ja soitti sydämensä pohjasta ja yleisö uskoi joka sanan hänen esittämästään kappaleesta.

Sven totesi monesti, että musiikki oli pelastanut hänen elämänsä, ”musiken räddade mitt liv”. Tähän hän sisällytti kaiken: sekä musiikin, jota hän oli itse kuunnellut ja kokenut, että musiikin, jota hän hän itse kirjoitti ja esitti. Svenin oma elämä sisälsi paljon juuri sellaisia kovia kokemuksia, joista bluesin tarinat kertovat. Hän koki rakkaudettomuutta lapsena. Lapsuuteen liittyi myös ankara sairastaminen, jonka takia Sven joutui alakouluikäisenä olemaan pitkiä aikoja yksin sairaalassa. Suhde omaan, nuorempaan veljeen oli etäinen, ja tämän menettäminen huumeille oli jotain mistä Sven koki kovaa syyllisyyttä elämänsä loppuun asti. Sven oli lapseton ja perheetön – hän oli seurustellut hyvin monia kertoja, mutta suhteet olivat päättyneet onnettomasti. Kun tutustuimme, oli Sven raitistunut alkoholisti. Hän kertoi avoimesti siitä, miten alkoholi oli hallinnut hänen elämänsä vuosia. Ainoa asia, mihin hän ei ollut antanut sen vaikuttaa, oli hänen musiikkinsa ja lavaesiintymisensä, mutta muutoin se oli vaikuttanut kaikkiin hänen elämänsä osa-alueisiin. Svenin alkoholismi ei ollut ollut salaisuus. Rajut elämäntavat ovat ”klassikko” muusikkopiireissä. Svenin poismenon jälkeen ovat muutamat hänen läheiset kollegansa kertoneet, miten Sven tuki heitä heidän omassa kamppailussaan pois alkoholismista. Svenin repertuaariin on kuulunut vuosien varrella paljon tyypillisiä aiheeseen liittyviä blueskappaleita, niin vanhoja amerikkalaisia, kuin hänen omiaan. Vuonna 2010 äänitetyllä *Grounded in Reality* -levyllä Svenin kappale *This Is Better* on kirjoitettu, kun Sven oli ollut ensimmäisen kokonaisen vuoden raittiina.

Video 10. Sven Zetterberg – *This Is Better* (Live Nyhetsmorgon 2010). <https://www.youtube.com/watch?v=iixKlvKdfI8>

Uskon, että yksi syy siihen, miten rakastettu Sven Ruotsin bluesyhteisössä oli ja on, liittyy nimenomaan siihen, miten hän nivoi musiikkiinsa ja esiintymiseensä omaa elämänsä. Hän oli aito. Hän suojeli yksityisyyttään ja kuitenkin hienovaraisesti paljasti kuulijoilleen itsestään vaikeitakin asioita. Amerikkalainen neurologi Oliver Sacks on tutkinut laajalti musiikin vaikutusta ja parantavaa voimaa mitä vaikeimmista ongelmista ja diagnooseista kärsivien ihmisten hoidossa. Hän toteaa musiikin olevan ainutlaatuinen muiden

taidelajien joukossa, sen ollessa samanaikaisesti täysin abstraktia ja täydellisen tunteisiin vaikuttavaa. ”Music has a unique power to express inner states or feelings. It can pierce the heart directly, it needs no mediation.” (Sacks 2007, 301.)¹² Musiikin paradoksiin sisältyy se, että samanaikaisesti, kun se saa kuuntelijan kokemaan tuskaa ja surua intensiivisesti, se tuo myös suurta lohtua ja rauhaa (Sacks 2007, 301). Sven sai purettua omaa ahdistustaan musiikissaan, esiintyjänä kokea yhteisyyttä yleisönsä ja muusikkokollegoidensa kanssa, olla yleisönsä rakastama ja kollegoidensa arvostama.

Kuva 8. Sven tuli lähelle yleisöään. (Svenin kotiarkistot)

2.7 Levyt ja julkaisut

Svenin diskografia on laaja (liite 1). Hänen varsinaisia omia levyjään tai hänen bändiensä levyjä on kaksikymmentä. Niistä ensimmäinen, Telge Blues -yhtyeen kanssa tehty levy, julkaistiin vuonna 1975, ja Svenin viimeisenä elinvuonna 2016 julkaistiin niin Sven Zetterberg Blues Bandin levy *Something For Everybody* kuin Sven Z Trion *Live in Kopparberg*-livelevy. Livelevyn äänittämisen Sven järjesti bänditoveriensä Hank Janssonin

---

¹² ”Musiikilla on ainutlaatuinen voima ilmaista sisäisiä mielentiloja tai tunteita. Se voi lävistää sydämen suoraan, se ei tarvitse mitään välittäjää”. (Sacks 2007, 301.) (käännös K.O.)

ja Stefan Sundlöfin siitä tietämättä. Kopparberg on yksi Svenin kotipaikkakuntia ja yleisösiellä aina hyvin vastaanottavaista. Sven, Hank ja Stefan olivat soittaneet yhdessä vuosia, Chicago Expressin ajoilta lähtien, ja trio oli heidän yhteinen pitkäaikainen sivuprojektinsa, sen repertuaari raaempaa ja yksinkertaisempaa ”Juke-Joint Bluesia” Svenin oman määritelmän mukaan. Kolmikko oli kysytty ja rakastettu livepoppoo, eivätkä he olleet aiemmin tehneet levyä tässä kokoonpanossa vuosien yhdessä soittamisesta huolimatta. Tuntuu onnekaalta, että tuo levy tuli äänitettyä. Livetunnelma, yleisön mukana eläminen ja Svenin välispiikit ovat erilainen dokumentti ja tallenne kuin hänen studiossa tuotetut levynsä.

Omien bändiensä julkaisemien levyjen lisäksi Sven vieraili valtavalla määrällä muiden artistien ja bändien levyjä joko solistina tai instrumentalistina tai molempina. Hänet saatettiin kutsua mukaan soittamaan johonkin tiettyyn kappaleeseen huuliharppuosio tai kitarasoolo tai esittämään nimenomaan hänelle kirjoitettu kappale. Jacob Nordgrenin Big Band Splash on yksi näistä kokoonpanoista, jonka levyillä Sven vieraili ja jota yhteistyötä kumpikin osapuoli arvosti suuresti.

Video 11. BIG BAND SPLASH & Sven Zetterberg: *These Kind Of Blues + You Didn't Know It But You Had Me*. <https://www.youtube.com/watch?v=b4Q8Q7fLI7k>

2.8 Yhteisöllisyys – menetyksen kokemus yhteisössä

Svenin äkillinen poismeno oli shokki Ruotsin bluesyhteisölle. Itse putosin johonkin sanoinkuvaamattoman kauheaan, ennen kokemattomaan surun ja menetyksen syöveriin. Sitä tuskaa aloin purkaa kirjoittamalla ja tein jotain itselleni epätyypillistä: aloin julkaista liki päivittäisiä kirjoituksia omalla Facebook-sivullani. Olimme suojelleet Svenin kanssa yksityisyyttämme ja tarinaamme, enkä ollut muutenkaan aikaisemmin ollut järin aktiivinen Facebookin käyttäjä. Nyt toimin vaistonvaraisesti, intuitiolla, kuin sisäisestä pakosta – ja tulini pelastetuksi noiden kirjoitusten ja tuon itselleni selittämättömän toimintani takia. Monet Ruotsin bluesyhteisön jäsenet, joita vasta pintapuolisesti tunsin, löysivät minut noiden julkaisujen ansiosta. Kirjoitin kestävästä menetyksestäni, ja noilla kirjoituksillani tulini sanoittaakseni sitä menetyksen tunnetta, jota Sveniä ja hänen musiikkiaan rakastaneet kokivat. Toiminnassani ei ollut mitään laskelmoitua. Ilmaisun tarve oli valtava, jotenkin piti huutaa ulos sitä painajaista, jota koin. Avoimuuteni ansiosta tulini otetuksi mukaan Ruotsin bluesyhteisöön. Sain paljon vastakaikua kirjoituksiini, kaveripyyntöjä ja yksityisviestejä. Ihmiset halusivat jakaa minulle omia tarinoitaan Svenistä. Tulini monille

tunnetuksi, vaikka en ollut sitä hakenut. Koin äärimmäistä kiitollisuutta siitä, mitä lohtua sain, kun menetyksen tuska ei ollutkaan yksin minun, vaan sitä oli yhtäkkiä jakamassa kokonainen suuri yhteisö. Siinä tuskan jakamisen tunteessa ei ollut mitään pintapuolista, vaan se oli syvää ja aitoa.

Tuo tilanne ja tunne noina ensimmäisinä viikkoina lähensi minua entisestään myös Sveniin. Olin yhtäkkiä jakamassa myös hänen elämäntuskaansa ja ahdistustaan, ymmärsin jotain uutta hänen luomisen ja ilmaisun tarpeestaan. Ihmeellisintä oli, että minun kanssani sitä olivat kokemassa samat ihmiset, jotka olivat jakaneet hänen elämänsä ja musiikkiaan vuosikymmenten ajan. Ja samalla olin jatkamassa myös Svenin tarinaa, kun bluesyhteisön jäsenet saivat sille jatkumoa niistä pilkahduksista, joita minun kirjoitukseni heille myös Svenistä avasivat.

3 HENKILÖBRÄNDIN SUOJAAMINEN JA TALLENTAMINEN

Svenin kuolema jätti minut sekasortoiseen mielentilaan pitkäksi aikaa. Me olimme suunnitelleet yhteistä tulevaisuutta, joka yhtäkkiä oli poissa. Olimme sitoutuneet toinen toisellemme, mutta tulevaisuuden suunnitelmimme kuului myös ammatillisista yhteistyötä. Minulla oli vuosien kokemus monenlaisista kulttuurialan tuotannollisista tehtävistä, kansainvälisestä kulttuurivaihdosta, eri taiteen alojen parissa tehdystä työstä. Halusin omalla kokemuksellani ja osaamisellani tukea Sveniä hänen uransa tässä vaiheessa, auttaa uuden yleisön löytämisessä – tiesin, että Sven olisi ansainnut vielä huomattavasti suurempaa tunnettuutta myös kansainvälisesti ja että hän myös itse kaipasi sitä. Tuntui järkyttävältä, että emme saisikaan toteuttaa suunnitelmiamme yhdessä.

Sven oli kuitenkin tehnyt jotain, joka antoi minulle mahdollisuuden toimia hänen henkilöbrändinsä suojaajana ja tallentajana. Svenin poismenon jälkeen sain tietää hänen testamentanneen musiikkinsa oikeudet minulle, nimenneen minut ainoaksi perijäkseen. Sven ei testamentissaan velvoittanut minua mihinkään – tämä on tehtävä, jonka olen itse itselleni asettanut. Tehtävä on myös erittäin hienovarainen. Koska tunnen Svenin persoonallisuuden hänen lähimpänä ihmisenään, osaan asettaa rajoja ja kysymyksiä siitä, mikä on sopivaa, mikä on Svenin hengen mukaista. Tiedän Svenin luottaneen minun arvostelukykyyni täysin. Hän saattoi yksityishenkilönä olla ailahtelevainen, epäuskoinen, epätoivoinen, äärimmäisen epäkäytännöllinen – ja uskalsi näyttää kaiken tuon minulle. Me ehdimme olla yhdessä vain reilut kolme ja puoli vuotta, silti minusta sai tulla hänen kallionsa. Hän sanoi sen minulle itse ja sen on todennut useampi hänet vuosia tuntenut läheinen ystävä.

Tutustuin Sveniin hänen ollessaan jo yli 60-vuotias, takana paljon elettyä elämää ja uskomaton musiikillinen tarina ja ura. Svenistä oli vapauttavaa, että en tiennyt hänestä mitään – kun tutustuimme toisiimme, en ollut koskaan kuullutkaan Ruotsin blueskuninkaasta. Kun meistä tuli pari, halusin olla mukana mahdollisimman monella Svenin keikalla. Sain jakaa ja kokea hänen kanssaan hänen uransa ja elämänsä huippuhetkiä, kuulla yleisön kommentteja siitä, miten hän ei ole koskaan loistanut niin kuin näissä (viimeisten vuosiansa) konserteissa. Sain itselleni kuulumatonta kunniaa – niin sen koin – kun muutaman kerran sattui, että konsertin jälkeen minua tultiin tervehtimään ja kiittä-

mään siitä, miten Sven lavalla loisti. ”Tällaisena en ole häntä koskaan aikaisemmin nähnyt”.

En oikeastaan hahmottanut tätä minulle luotettua – henkilöbrändin suojaamisen ja tallentamisen – tehtävää pitkään aikaan. Olen toiminut intuitiivisesti: jonkun asian toimittaminen on saattanut kestää luvattoman pitkään siksi, että en ole kokenut vielä tietäväni miten se pitää tehdä oikein. Johtoajatukseni on tunteen tasolla se, että asiat pitää tehdä ”Svenin arvoisesti”. Vasta jälkeempäin olen ymmärtänyt, että ensimmäinen asia, joka itse asiassa liittyi tähän Svenin henkilöbrändin tallentamiseen ja jonka toteutin todella kaiken parhaan osaamiseni ja harkintakykyni mukaan, oli Svenin hautajaiset.

Sven menehtyi juuri ennen joulua 2016, ja hautajaiset olivat helmikuun 2017 lopussa. Järjestelyjen tekeminen otti aikansa, tehtävä oli niin tuskallinen. Sven ei ollut varsinaisesti uskonnollinen, mutta henkinen kyllä. Hän ei välittänyt kirkollisista protokollista, ne olivat hänestä vaivaannuttavia. Testamentissaan Sven oli toivonut, että hänet haudattaisiin Kopparbergiin Ljusnarsbergin hautausmaalle. Matkustin Kopparbergiin tapaamaan seurakunnan pappia, joka toimittaisi tilaisuuden. Kerroin hänelle Svenistä ja hänen historiastaan, Svenistä ja minusta, Svenin merkityksestä ruotsalaiselle bluesyhteisölle. Hautajaiset toimitetaan aina tietyn kaavan mukaan, mutta pappi antoi minulle luvan vapaasti muovata sen sisältöä. Halusin mukaan mahdollisimman paljon musiikkia, ja Svenin lähimmät bänditoverit Mikael Fahleryd ja Matti Ollikainen Göteborgista lupautuivat soittamaan, samoin Knut Reiersrud Oslostasta, Knock-Out Greg ja Anders Lewén Tukholmasta. Sain valita virret ja raamatunkohdat, jotka pappi lukisi, sain osallistua jokaisen yksityiskohdan suunnitteluun.

Hautajaispäivä oli – ja tuntuu siltä tätä kirjoittaessani – yksi elämäni epätodellisimpia. Olin julkaissut Svenin kuolinilmoituksen koko Ruotsin kattavassa Dagens Nyheter-sanomalehdessä ja Kopparbergin alueen paikallisessa Nerikes Allehanda -sanomalehdessä, ilmoituksessa oli myös tieto hautajaisten paikasta ja ajankohdasta. Ljusnarsbergin kirkko ei ole suurensuuri, sinne mahtuu noin 250 kirkkoviehettä. Kirkko täyttyi nopeasti täpötäyteen väestä, jota seisoin kirkon aulassa tervehtimässä heidän kirkkoon tullessaan. Tulijoissa oli paljon tuttuja kasvoja muusikkopiireistä ja ystävistä, ja yhtä paljon ennalta tuntemattomia hautajaisvieraita kaikkialta Ruotsista, myös Norjasta ja Suomesta. Olin kysynyt papilta, miten pitkään hautajaisseremonia yleensä kestää. Hän kertoi yleisen keston olevan noin viisikymmentä minuuttia, nyt menisi jonkun verran pidempään, koska musiikkiosuuksia oli tavallista enemmän. Svenin hautajaisseremonia kesti yli kaksi tuntia – tunnelma kirkossa oli unenomaisen rakkaudellinen. Musiikkiosuudet olivat koskettavia,

ystävien jäähyväispuheet vavahduttavia. Koskettavinta tilaisuudessa oli se, miten kirkon täysi ihmisiä seisojien hiljaisessa jonossa odottamassa vuoroaan jättää jäähyväisensä Svenille ja joka ikinen kääntyi tullessaan luokseni halaamaan tai taputtamaan olalle, siirtämään kättäni – tuo jaettu hetki. Tuntui, ettei jono koskaan pääty, enkä sen siinä hetkessä halunnut päättyvän.

Hautajaisten jälkeen sain valtavan määrän yhteydenottoja ja kiitoksia. Mukana olleet halusivat kertoa, etteivät koskaan olleet kokeneet mitään vastaavaa, etteivät olleet tienneet, että hautajaiset voisivat olla tämänkaltaiset – että Sven sai kauneimmat mahdolliset hautajaiset. Ja sehän oli ollut tarkoitukseni. Olin toiminut intuitiolla, halunnut saada aikaan jotain ainutkertaista, Svenin arvon mukaista. Se ainutkertaisuus toteutui tuona päivänä yhteisöllisyydessä. Ja samalla – tämän olen ymmärtänyt vasta jälkeenpäin – ansaitsin tuon yhteisön silmissä oikeuden toimia Svenin henkilöbrändin ja taiteilijakuvan tallentajana ja suojaajana.

3.1 Kollektiivinen taiteilijakuvan suojaaminen

Kun Sven yhtäkkiä oli poissa, sain noiden ensimmäisten päivien ja viikkojen aikana kokea jotain, mitä ei ole helppoa sanoa kuvata: eri tahojen, yksityisten ihmisten ja julkisten toimijoiden reagointi hänen poismenoonsa nousi kuin hyökyaalto, joka oli täynnä yhteistä tuskaa, kunnioitusta, osanottoa, rakkautta. Se huokui suojelemisen, suojaamisen ja kiinni pitämisen tarvetta. Olin saanut kokea Svenin erikoislaatuisen yhteyden hänen yleisönsä monilla keikoilla hänen eläessään. Hänen poismenonsa jälkeinen aika on paljastanut, miten rakastettu hän todella oli.

3.1.1 Muistokirjoitukset

Tieto Svenin kuolemasta joulukuussa 2016 levisi salamannopeasti sosiaalisessa mediassa. Svenin muusikkotoverien ja bluesyhteisön jäsenten epäusko ja järkytys oli konkreettista niissä lyhyissä kirjoituksissa, joita nämä julkaisivat sivuillaan Facebookissa. Ruotsin suuret sanomalehdet ja iltapäivälehdet julkaisivat muistokirjoituksia, Helsingin Sanomat ja jotkut muut suomalaiset lehdet samoin. Muistokirjoitukset tuntuivat shokeeraavilta. Ne ilmestyivät kuin hetkessä ja niiden sisältö oli minulle kaikessa kunnioittavassa sävyssään käsittämätön. Nuo muistokirjoitukset kertoivat minun läheisimmästäni, jonka erityisesti noiden kirjoitusten myötä ymmärsin olevan julkista, yhteistä omaisuutta.

Ja sitä hän julkisuuden henkilö aina on, myös sellainen sisäänpäin kääntyvä ja yksityisenä henkilönä hyvinkin privaatti yleisön rakastama artisti kuin Sven oli.

Muistokirjoituksia julkaistiin niin ruotsalaisissa sanoma- ja päivälehdissä, kuin norjalaisissa, tanskalaisissa ja suomalaisissa lehdissä. Ruotsalainen JBM, norjalainen Bluesnews ja suomalainen Blues News Magazine valmistelivat ensimmäiseen Svenin poismenoa seuraavaan numeroon monisivuiset jutut Svenistä. Niissä kerrattiin hänen muusikon uraansa ja hänen merkitystään pohjoismaisen bluesin keskeisenä hahmona. Muusikkokollegat kertoivat omia muistojaan Svenistä.

Swedish Blues Associationin julkaisema Jefferson Blues Magazine julkaisi erillisen Svenin muusikonuralle omistetun liitteen ”Sven Zetterberg – En Soul- och Bluesman” maaliskuussa 2018, reilu vuosi Svenin poismenon jälkeen. Minä sain osallistua tuon lehden kokoamiseen omalla kirjoituksellani Svenistä (Liite 2).

Kuva 9. Sven ja minä, kuva muistokirjoitukseeni Svenistä. (kuva©Tommy Moberg)

3.1.2 Muistokonsertit ja -näyttelyt

Heti Svenin poismenon jälkeen nousi kaoottiseen mieleeni kysymys, mitä nyt. Mitä voin tehdä? Menetyks oli kestämätön ja yhtä kestämätön oli ajatus siitä, että Svenin ääntä eikä esiintymistä saisi enää koskaan kuulla ja kokea. Takerruin ajatukseen konsertista, ehkä useammasta, jossa esiintyisivät hänen muusikkotoverinsa – hänen bändiensä jäsenet,

jotka olivat hänelle kuin perhe. Facebookissa törmäsin Svenin muusikkokollegan Tommy Mobergin sivuun, jossa hän pyöritti samaa ajatusta. Otin yhteyttä Tommyyn, jonka olin aiemmin tavannut Svenin kanssa pariin otteeseen. Kerroin Tommylle, että haluan ehdottomasti olla mukana konsertin järjestämisessä. Tapasimme, tutustuimme lähemmin, ja ymmärsin että Tommy koki kanssani täsmälleen samoin sen, minkä luonteinen konsertin tulisi olla. Otimme konsertin järjestämisen yhteiseksi tehtäväksi. Valitsimme konserttipaikaksi Faschingin, joka on Tukholman keskustassa sijaitseva musiikkiravintola ja jota Sven piti kotiareenanaan Tukholmassa. Hän konsertoi Faschingissa säännöllisesti viimeisinä vuosinaan ja nuo konsertit olivat aina loppuunmyytyjä.

Kuva 10. M. Fahleryd, T. Berglund ja J. Norin Svenin muistokonsertissa 19.3.2017. (kuva©Lens-Art)

Tiesimme molemmat, että hyvin monet artistit haluaisivat osallistua Svenin muiston kunioittamiseksi järjestettävään konserttiin ja hahmotimme ohjelmajohjaa tämän mukaan. Tommy teki listan artisteista, jotka olivat tehneet Svenin kanssa töitä vuosien mittaan. Mukana olivat hänen viimeisten bändiensä jäsenet, samoin kaikkien aikaisempien kokoonpanojen jäsenet. Mukana oli Svenin kanssa soittaneita, yhteistyötä tehneitä ja nuorempia muusikoita, joille Sven oli toiminut mentorina. Listaan kertyi yli neljäkymmentä nimeä – kaikki sellaisia muusikoita, joiden tiesimme haluavan olla mukana ja joiden pitäisi ehdottomasti saada olla mukana. Ohjelman sisältö ja jokaisen muusikon osuus oli määriteltävä hyvin tarkasti etukäteen. Konsertista tulisi joka tapauksessa erittäin laaja ja pitkä. Tommy otti hoitaakseen Faschingin varaamisen, yhteydenotot muusikoihin ja ohjelman palapelin rakentamisen. Minä olin yhteydessä Per Malte Ellströmiin, joka on Svenin bänditoveri aikaisemmilta vuosilta, nykyään valokuvaaja (valokuvaaja-

taiteilijanimeltään Pelle Piano). Per oli valokuvannut Sveniä jo vuosia. Svenin viimeisten vuosien hienot promootiokuvat ovat Perin ottamia. Sovimme hänen Sven-kuviansa näytelystä konsertin yhteyteen. Konsertin yhteyteen valmistui Tommyn toimesta myös valkokankaalta esitettävä kuvakavalkadi koko Svenin uran ajalta. Päätimme tilata lisäksi lavalle ison taustakankaan Svenin kuvalla. Konsertin kulut katettiin lippujen ennakkomyynnillä – konsertti tuli loppuunmyydyksi muutamassa päivässä siitä, kun sen markkinointi aloitettiin.

Halusin Svenin muistokonsertin järjestettäväksi mahdollisimman lähellä hänen syntymäpäiväänsä, joka on 28.3. Faschingin konsertti pidettiin sunnuntaina 19.3.2017. Konserttiin osallistui neljäkymmentä muusikkoa ja se kesti väliajan kanssa liki viisi tuntia. Ohjelma oli rakennettu niin, että jokainen solisti sai esittää kaksi numeroa. Nämä artistit olivat laulaja-kitaristeja tai laulaja-huuliharpesteja. Taustaryhmä vaihtui sujuvasti moneen otteeseen konsertin aikana: konserttiin osallistui useampi rumpali, basisti, kosketin- ja puhallinsoittaja. Lavalla oli useaan otteeseen kerralla laajempi kombo kitaristeja. Konsertissa oli mukana Ruotsin bluesmuusikkojen huippukaarti, ja lisäksi nimekkäitä bluesmuusikkoja Suomesta (Tomi Leino, Mikko Peltola ja Robban Hagnäs) ja Yhdysvalloista (Eric Bibb).

Kuva 11. Mr Bo Svenin muistokonsertissa Faschingissa 19.3.2017. (kuva©Lens-Art)

Konsertti tallennettiin kahden valokuvaajan toimesta, heidän kuvansa ovat nähtävillä Facebookissa Svenin muistosivulla (ks. luku 3.3. Remembering Sven Zetterberg). Tommy oli sopinut konsertin myös videoitavaksi – halusimme konsertista tallenteen, jota voisi

markkinoida ja myydä niille, jotka eivät päässeet mukaan konserttiin. Tässä koimme ikävän takaiskun. Kahdesta videokuvaajasta, jotka Tommy oli tilannut paikalle, toinen sairastui vakavasti juuri ennen konserttia eikä tiedottanut asiasta meitä. Toinen, ei-ammattilainen, sähläsi kuvatessaan äänen pois tallenteelta. Oli aika hirveää kuulla videon epäännistumisesta ja loppujen lopuksi puuttumisesta. Konsertti oli ainutlaatuinen niin sisällöltään kuin tunnelmaltaan. Se oli täynnä tunnelatausta ja muusikot loistivat esityksissään, yleisö eli täysillä mukana.

Svenin viimeisen bändin jäsenet, hänen kanssaan vuosia soittaneet göteborgilaiset basisti Mikael Fahleryd, pianisti Matti Ollikainen ja rumpali Jim Ingvarsson päättivät muodostaa tribuuttiyhtyeen muutamaa muistokonserttia varten. Tähän yhtyeeseen kutsuttiin solisteiksi Svenin ystävät Mr Bo, Bo Carlsson, jota Ruotsin bluesyhteisössä on vuosia pidetty Svenin jälkeen arvostetuimpana traditionaalisen bluesin esittäjänä, ja Marino Valle, omaääninen soulin tulkitsija. Lisäksi tribuuttibändiin kutsuttiin kitaristi Henrik Pilqvist.

Göteborgin bluesyhdistys järjesti ensimmäisen konserteista, jossa tämä tribuuttibändi ”Blues From Within” esiintyi. Yhdistys kutsui minut mukaan konserttiin puhumaan ennen tribuuttiyhtyeen esiintymistä. Konsertin ohjelma koostui pelkästään Svenin repertuaariin kuuluneista kappaleista, joista suuri osa oli hänen omiaan. Sama tribuuttiyhtye esiintyi Åmälän Bluesfestivaalin päälavalla heinäkuussa 2017 ja saman vuoden lokakuussa Trollhättanin Jazz- och Blues-festivaalilla ja Kopparbergissa Bångbro Folkets Husissa järjestetyissä muistokonserteissa.

Video 12. *You're Breaking My Heart* - Tribute to Sven Zetterberg at Åmåls Bluesfest 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=fbyzunJ4ZEO>

Sekä Åmälissä että Kopparbergissa järjestettiin konsertin oheen iso valokuvanäyttely, joita olin mukana rakentamassa ja joihin valikoin materiaalia Svenin kotiarkistoista. Olin kummassakin paikassa vastaanottamassa näyttely-yleisöä ja valvomassa näyttelyä. Åmälän näyttely veti päivittäin satoja kävijöitä. Useampi raavas mies puhkesi kyyneliin näyttelytilaan tullessaan, itkimme yhdessä, ja kuulin monta tarinaa kohtaamisista Svenin kanssa, siitä mitä hän oli näille kuulijoille merkinnyt. Sain taas kerran todistaa Svenin ja hänen musiikkinsa vaikutusta hänen yleisöönsä.

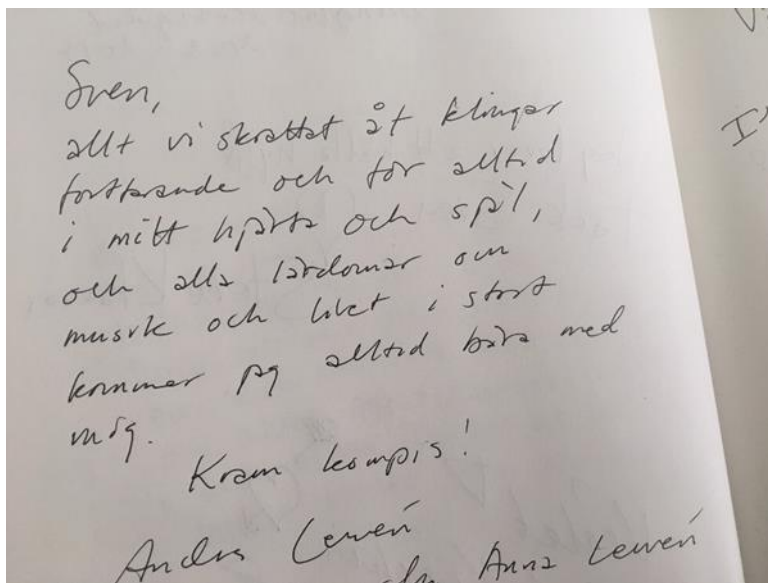
Vuoden 2017 lopulla, joulukuun toinen päivä, oli Södertäljen muistokonsertin vuoro. Södertäljen bluesyhdistys oli niin ikään saanut lavalle mukaan merkittävän määrän Svenin kanssa soittaneita muusikoita vuosien varrelta. Konsertissa esiintyi yhteensä viisi erilais-

ta kokoonpanoa vaihtuvin solistein, ja myös minut oli kutsuttu mukaan laulamaan. Södertäljen bluesharrastajat olivat koonneet omista arkistoistaan kattavan valokuva- ja leikenäyttelyn Svenistä, niiden lisäksi toin näyttelyyn mukaan Tukholman Faschingin konsertissa olleet Pelle Pianon Sven-valokuvat. Södertäljen konsertti järjestettiin Södertäljen kaupungintalon suuressa Trombonen-konserttisalissa ja se oli loppuunmyyty.

Edellä mainittujen lisäksi Umeablues-yhdistys järjesti muistokonsertin Svenille Uumajan Droskanissa 16.9.2017. Tuossa konsertissa esiintyivät paikalliset bluesyhtyeet niin ikään Svenin repertuaarin kappalein. Sain kutsun konserttiin, mutta en päässyt osallistumaan siihen. Sen sijaan lähetin konserttiin vieraskirjan (ks. luku 3.1.3).

3.1.3 Vieraskirja

Käsin kirjoitetut muistikirjat ja tervehdykset ovat minulle tärkeitä – ja ne olivat sitä myös Svenille. Kun järjestin Svenin hautajaisia, oli omassa muistettavien asioiden listassani yhtenä tärkeimmistä Vieraskirja. Halusin antaa hautajaisvieraille ja Svenin ystäville mahdollisuuden kirjoittaa jotakin hänelle, hänestä. Vieraskirja oli hautajaisissa kirkon sisään-tuloaulassa ja muistotilaisuudessa salin pöydällä. Siihen tuli sivukaupalla tervehdyksiä ja kiitoksia, ystävyys ja rakkauden tunnustuksia. Tuo kirja on kulkenut mukana jokaisessa muistokonsertissa ja -näyttelyssä, ja jos en ole itse päässyt paikalle, olen lähettänyt kirjan postitse konsertin järjestäjille ja samalla tavoin sen saanut myös takaisin.

Kuva 12. Sivu Svenille omistetusta vieraskirjasta. (kuva©Katri Oksanen)

Kirja ei ole tärkeä vain minulle – olen saanut siitä kiittävää palautetta monelta, joiden käsissä se on käynyt. Sitä selataan ja siitä luetaan muiden kirjoituksia, kun oma tervehdys on kirjoitettu tai ennen oman kirjoittamista. Kirjan tekstit kertovat omaa tarinaansa Ruotsin bluesperheen yhteisöllisyydestä ja Svenin merkityksestä yhteisölle ja siihen kuuluville. Moni siihen kirjoittanut on osallistunut useampaan muistokonserttiin ja halunnut jättää tervehdyksensä jokaisessa niistä. Kirjoitukset ovat henkilökohtaisia ja liikuttavia. Vieraskirja on osa Svenin taiteilijakuvan ylläpitämistä hänen yleisönsä sanoittamana.

3.2 Facebooksivu – Remembering Sven Zetterberg

Ruotsin bluesyhteisö, bluesin harrastajat sijoittuvat ison maan joka kolkalle. Harrastajakunta on enimmäkseen keski-ikäistä – yleisöä, joka käyttää aktiivisesti Facebookia. Samoin muusikot ja bändit kertovat tekemisistään ja keikoistaan Facebookissa, se on tapahtumien ja konserttien ykkösmarkkinointipaikka. Muusikot ja aktiivit ovat Facebook-kavereita keskenään, keikoista keskustellaan, vinkkejä, suosituksia ja kiitoksia jaetaan. Kun itse olin tullut bluesyhteisön löytämäksi suuresti juuri Facebookin kautta, oli luonteva ajatus perustaa Facebook-sivu Svenille. Hän itse ei ollut Facebookissa, suojeli siten mielenrauhaansa – Sven arveli, että olisi tullut hulluksi siitä viestinnän määrästä, kommunikoinnin tarpeesta ja yhteydenotoista, mitä olisi saanut ja joutunut kokemaan Facebookissa. Svenille nyt perustettava sivu olisi kuitenkin eri asia. Toivoin, että Svenille omistettu Facebook-sivu voisi parhaimmillaan toimia yhtenä kiintopisteenä bluesyhteisölle ja olla se kanava, missä voisimme jakaa ja pitää yhdessä Svenin henkeä ja perintöä elossa. Tämä Facebook-sivu löytyy verkko-osoitteesta <https://www.facebook.com/svenzremembered/>.

Tommy Moberg auttoi minua sivun perustamisessa. Päätin sivun julkaisupäiväksi Svenin syntymäpäivän 28.3.2017. Valitsimme yhdessä sivun ulkoasun ja nimen. Tommy loi sivun, minä kirjoitin ja julkaisin aloitustervehdyksen ja valitsin siihen liitteeksi kuvat Svenistä pienenä poikana ja hänen vanhempiensa kuvan. Julkaisimme samana päivänä myös valokuvat Faschingin konsertista ja diaesityksen, joka oli pyörinyt Faschingissa valkokankaalla ennen konsertin alkua, sen väliajalla ja jälkeen. Nuo ensimmäiset julkaisut löysivät yleisönsä hyvin nopeasti ja tieto sivusta levisi, tykkääjiä alkoi kertyä vauhdilla.

Tommy on edelleen kanssani toinen sivun ylläpitäjistä, mutta sivun sisältöjä julkaisen enimmäkseen minä. Olen tietoisesti pitänyt julkaisuista harvahan, en halua väsyttää

sivun seuraaja – ja tämäkin valinta on intuitiivista. Se liittyy myös Svenin persoonallisuuteen, siihen miten yksityinen/julkinen hän halusi olla, missä määrin hän itse halusi avautua yleisölle. Sivu on hänelle ja hänestä. Olen julkaissut sivulla itse kuvaamiani videonpätkiä omalta puhelimeltani, Youtubesta linkattua videomateriaalia ja valokuvia Svenin kotiarkistoista: lapsuuden- ja nuoruuden kuvia, kuvia vapaa-ajalta ja konserteista, ammattikuvaajien ja fanien ottamia kuvia. Sivulla saavat julkaista myös vieraat, ja sinne ilmestyykin ajoittain herkullista materiaalia, esimerkiksi Svenin luokkatoverin julkaisemia Svenin tekemiä piirustuksia ja hänen täyttämänsä sivu Ystäväni-kirjasta alakouluajoilta. Sivulla on julkaistu muistokonserttien tapahtumamainokset ja niissä kuvattua videomateriaalia. Sivu toimii luontevana markkinointikanavana myös tulevia tapahtumia ja julkaistavaa materiaalia koskien.

Odotan jännityksellä seuraavaa materiaalia, jota olen sivulle saamassa: otin yhteyttä radiotoimittajaan, joka haastatteli ja jututti Sveniä tunnin pituisessa ohjelmassaan vuonna 2016. Ohjelmassa soitettiin Svenin valitsemaa vanhaa bluesia, josta hän kertoi kuulijoita bluesin tarinoihin johdattaen. Toimittaja lupasi studiossa äänitetyn ohjelman tallenteen minulle Svenin sivulla julkaistavaksi. Uskon, että ohjelman (uudelleen) kuuleminen tulee olemaan aarre Svenin sivun seuraajille.

Kuva 13. Remembering Sven Zetterberg-Facebooksivun kansikuva.

3.3 Yhteisöjohtaminen ja yleisöpohjan kasvattaminen

Remembering Sven Zetterberg-sivun hallinnoimiseen liittyy selkeitä yhteisöjohtamisen elementtejä. (ks. <https://www.slideshare.net/lparone/sosiaalinen-media-johtamisen-tukena-taustakartoitus-ja-tutkimus>, <https://pt.slideshare.net/lparone/vuorovaikutteinen- viestinta-johtamisen-tukena>). Toiveeni siitä, että sivu toimisi yhtenä kiintopisteenä ruotsalaiselle bluesyhteisölle, on toteutunut. Sivun tykkääjissä on suuri määrä bluesmuusikoita, niin Svenin kanssa soittaneita kuin hänet muutoin tunteneita, bluesyhdistysten aktiiveja ja Svenin musiikillista uraa seuranneita, sekä hänen fanejaan. Julkaisut teen pääasiallisesti ruotsiksi, osan myös englanniksi. Sivulla on tykkääjiä ja seuraajia myös kaikista pohjoismaista, muualta Euroopasta ja Yhdysvalloista. Julkaisuja kommentoidaan paitsi sanoin, myös valokuvin ja lyhyin videopätkin. Vastaan tai reagoin kommentteihin, haluan sivun seuraajien ja kommentoijien tuntevan itsensä ja heidän kommenttinsa huomioduiksi, sivun olevan keskusteleva. Saan sivun viestiosion kautta yhteydenottoja ja kysymyksiä, joita ei ole haluttu esittää julkisesti itse sivulla.

Sivujulkaisuista eniten vastakaikua saavat ne, jotka paljastavat jotain henkilökohtaista ja joissa olen laittanut myös itseni likoon. Julkaisin JBM:n muistoliitteeseen kirjoittamani muistokirjoituksen myös tällä Facebook-sivulla, sekä ruotsiksi että englanniksi. JBM:n muistoliitettä painettiin 1500 kappaletta, ja Svenin sivun kautta julkaisemani kirjoitus on löytänyt monille sellaisille, jotka eivät ole lukeneet liitettä. Julkaisu kirvoitti monia kommentteja ja yksityisiä yhteydenottoja. Vaikka kirjoitan tekstissä myös itsestäni, ei tarkoitukseni siinä eikä Svenin facesivulla ole nostaa erityisesti itseäni esiin. Se, että kerron Svenin ja minun yhteisestä ajasta ja kokemuksistamme, tai julkaisen ja kerron yksityisestä Svenistä ottamastani kuvasta, on sivun tarkoituksen mukaista, koska se paljastaa jotain Svenistä – jotain, jota yleisö haluaa tietää ja ottaa vastaan. Olen tarkka yksityisyyden kunnioittamisen ja julkaisujen sävyjen suhteen. Sven oli taiteilijana oman arvonsa tunteva, nöyrä ja rehellinen. Julkaisujen sävyjen haluan noudattavan näitä ominaisuuksia – ja näitä nimenomaisia ominaisuuksia tarvitaan myös yhteisöjohtamisessa menestymiseen.

Koska yksi johtoajatukseni Svenin musiikillisesta perinnöstä vastaavana on hänen tunnettuutensa lisääminen, pyrin myös vähitellen kasvattamaan tietoisuutta Facebook-sivusta ja sen tykkääjien määrää. Sivun alkuvaiheessa sen tykkääjämäärä pyrähti tuhatteen kolmessa ensimmäisessä kuukaudessa. Tätä kirjoittaessani, huhtikuun lopussa 2019, on sivulla tykkääjiä reilut 1700 ja seuraajia muutama enemmän. Mihinkään valta-

viin lukuihin sivun seuraajamäärä ei koskaan tulle kasvamaan, ja tärkeämpää minulle onkin se, että sivu on elävä, herättää reagoitua ja keskustelua, ja tarjoaa alustan myös sitä seuraavien julkaisuille.

3.4 Fanituotteet

Olen pohtinut, olisiko olemassa jotain sellaista, mikä voisi olla Svenin hengen mukaista ja ilahduttaa hänet tunteneita ja hänen musiikkiaan rakastavia fanituotteena. Olisiko sellaiselle tarvetta, olisiko sellainen sopivaa nyt kun Sven on poissa? Monet ruotsalaiset bluesbändit painattavat tyypillisiä tuotteita faneille tarjottavaksi: bändin logoilla varustettuja teepaitoja, lippalakkeja tai mukeja. Mikään noista ei ole sellaista, jolla välttämättä haluaisin Sveniä muistettavan. Toisaalta, Svenin kuva on vapaasti käytettävissä, jos joku lukemattomista Sveniä kuvanneista valokuvaajista haluaisi myydä ottamansa kuvan tällaiseen käyttöön, joko minulle tai muulle taholle.

Tuntui pökerryttävältä nähdä Åmålin festivaalin festariteepaita kesällä 2017, puoli vuotta Svenin poismenon jälkeen: sen rintamuksessa oli iso Svenin kuva nimellä ja vuosiluvuin 1952–2016, ja suurin osa festivaalikansaa kulki ympäriinsä tuo paita päällä. En omista Svenin kuvaa. Valokuvat kuuluvat kuvan ottaneen tekijänoikeuden alaisuuteen, ja jos kuvaaja päättää myydä ne mihin tahansa käyttöön, on se jotain mihin Sveniä koskien minulla ei ole päätäntävaltaa.

Jos ja kun päätän tuottaa jonkinlaisia fanituotteita, on niiden oltava laadultaan korkeatasoisia ja erämäärältään pieniä, jotenkin henkilökohtaisen tuntuisesti Sveniin liittyviä, tarinallisia. Pari vähän erilaista fanituoteideaa on jo odottamassa toteuttamista.

3.5 Oikeudet

Sven luovutti minulle testamentissaan kiistattomat oikeudet hänen musiikilliseen perintöönsä. Tähän liittyy toimenpiteitä, joita minun täytyy suorittaa, että oikeudet tulevat minulle rekisteröidyiksi. Nämä asiat ovat minulle uusia, ja olen toteuttanut toimenpiteitä kii-rehtimättä. Oikeuksiin liittyvä asiakokonaisuus on laaja – Svenin tapauksessa jo siksi-kin, että hän levytti ja julkaisi uransa aikana monen eri levy-yhtiön ja levityskanavan kautta. Tekijänoikeuksiin liittyvä lainsäädäntö on vast'ikään muuttunut Euroopan Uni-

onissa, nyt paremmin luovan työn tekijöiden panosta ja immateriaalisia oikeuksia suojaavaksi.

Suurelle yleisölle ja Svenin musiikin ystäville nämä asiat voivat olla täysin tuntemattomia. Parin viimeisen kuukauden aikana olen törmännyt esimerkiksi siihen, että joku tuntematon on nimimerkin suojissa julkaissut Youtubessa liki kaiken Svenin tuotannon erillisinä kappaleina. En ole kiirehtinyt näiden poistamista, koska en ole itse tarpeeksi perillä uudesta lainsäädännöstä ja käytännöistä. Tällainen Svenin ja myös oman etuni valvonta musiikin julkaisemiseen liittyvissä kysymyksissä on joka tapauksessa yksi tuleva työskentäväni luovana tuottajana ja Svenin henkilöbrändin suojaajana.

3.5.1 Stim ja SAMI

Stim (Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå) ja SAMI (Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation) ovat ne tekijänoikeuksia edustava ruotsalaiset organisaatiot, joihin Sven oli jäsenenä rekisteröitynyt. Nämä edustavat eri oikeuksien haltijoita. Stim on musiikin tekijöiden / säveltäjien, sanoittajien ja sovittajien tekijänoikeuksia edustava organisaatio, SAMI taas edustaa laulajia ja muusikoita – musiikin harjoittajia. Tekijänoikeuksista on musiikkia esittävien tahojen maksettava korvauksia molemmille organisaatioille, jotka puolestaan edelleen tilittävät tekijöille heille lasketut korvaukset. (SAMI 2019.)

Ruotsissa musiikin tekijä – säveltäjä, sanoittaja ja/tai sovittaja – rekisteröi teoksensa Stimin rekisteriin, jolloin teoksen oikeudet tulevat kirjatuniksi hänen nimiinsä. Suomessa tätä organisaatiota vastaa Teosto. Stimin rekisterissä on Svenin nimen alla 147 teosta. Musiikkikappaleesta ei voi rekisteröidä pelkästään tekstiä, mutta sävellyksen/instrumentaalikappaleen voi. Jos musiikkikappaleen säveltäjä ja sanoittaja ovat eri henkilöt, näkyy kappaleen rekisteröinti kummankin rekisterissä ja kertoo hänen roolinsa/osuutensa teoksessa. Näissä Svenin nimellä rekisteröidyissä kappaleissa on sekä hänen yksinään säveltämiä ja sanoittamia, kuin sellaisia, joissa hän on vastannut joko pelkästään tekstistä tai sävellyksestä jonkun toisen tekstiin. Ruotsin tekijänoikeuslain mukaan musiikki-teos on automaattisesti suojattu heti sen luomishetkellä, on se sitten kirjoitettu nuoteille, äänitetty tai rekisteröity Stimin, ”stimmattu”. Stimin ja Teoston kaltaisten organisaatioiden varsinainen tehtävä on valvoa musiikintekijöiden oikeuksia saada korvauksia teokistaan. Ne eivät pysty toimimaan esimerkiksi takeena plagioimista vastaan. (Stim 2019.)

Stim hallinnoi ja myöntää musiikin oikeudenhaltijoiden puolesta musiikkia ja tekstiä koskevia oikeuksia. Se toimii kansainvälisesti yhteistyössä muiden maiden vastaavien organisaatioiden kanssa. Se on taloudellinen, voittoa tavoittelematon yhdistys, jolla on jäseniä yli 86 000 – lauluntekijöitä, säveltäjiä ja musiikin kustantajia ympäri maailmaa. Stim valvoo musiikin esittämistä sopimuksin. Kun esimerkiksi radioasema toistaa musiikkia, se ilmoittaa Stimille, mitä on toistettu. Näin Stim kerää tietoa siitä, mitä on soitettu, kuinka pitkään ja kenen esittämänä. Myös elävää musiikkia esittävät bändit, artistit ja orkesterit raportoivat musiikin käytöstään Stimille. Jokainen taho, joka haluaa soittaa tai esittää musiikkia julkisesti liiketoiminnassaan tekee Stimin kanssa sopimuksen musiikin käytöstä. Näiden ja raportoitujen esitystietojen perusteella musiikin oikeuksien haltijat – musiikin luojat – saavat korvauksen. Musiikin käyttäjä maksaa musiikista sen mukaan, kuinka paljon musiikkia käytetään, kuinka suuresta liiketoiminnasta on kysymys ja minkälaista toiminta on. Korvaus taustamusiikkina kampaamon radiosta soitetusta musiikista on pienempi kuin konsertissa livenä esitetystä musiikista. (Stim 2019.)

SAMI kerää niin ikään tekijänoikeusmaksuja kaikilta tahoilta, jotka soittavat musiikkia julkisesti, tapahtuu se sitten televisiossa, radiossa, tietokoneessa, soittimessa tai muussa laitteessa. Näistä on maksettava musiikin käyttömaksu, maksun hoitamisesta vastaa yrityksen tai muun toiminnan johtaja. SAMI tutkii jatkuvasti sitä, mitä musiikkilähteitä kaupissa ja vastaavissa yrityksissä käytetään ja sille raportoidaan radio- ja televisiokanavilta, joissa musiikkia soitetaan. Näitä täydentävät lisäksi Ifpi Sverigen ja Ruotsin kirjastojen myyntitilastot. SAMIN musiikin harjoittajien edunvalvonta on laajaa, mutta ei kaiken kattavaa. Ei ole aina mahdollista määrittää tarkasti, mitä musiikkia ja missä soitetaan julkisesti. Artistit ja muusikot ilmoittavat itsensä SAMI-listalle korvauksien saamiseksi. SAMI-lista on luettelo henkilöistä, jotka ovat osallistuneet tallenteeseen. Se kertoo missä roolissa henkilö on ollut tallennuksessa (esim. muusikko, kapellimestari tai sooloartisti). Korvaus esittäjälle suoritetaan tämän roolin perusteella. Kappaleet rekisteröidään SAMIn tietokantaan listan mukaisesti. Kun musiikkia soitetaan julkisesti, kertyy SAMI-korvausta kappaleiden ja niissä ilmoitetun roolin mukaisesti. (SAMI 2019.)

Stimin tavoin SAMI on taloudellinen yhdistys ilman pyrkimystä tehdä voittoa itselleen. Korvaukset, joita tallenteiden esittämisestä kerätään, jaetaan suoraan taiteilijoille ja muusikoille, pois lukien SAMIn hallintokulut. SAMI toimii myös kansainvälisesti. Kun ulkomaista musiikkia soitetaan Ruotsissa, lähetetään rahat osallistujille ulkomaisten sisaryhtiöiden kautta. Samalla tavoin korvaus ruotsalaisten muusikoiden ja artistien ulkomailla

esitetystä musiikista korvataan SAMIN kautta näille. (SAMI 2019.) Suomessa SAMIa vastaava organisaatio on Gramex (Gramex 2019).

SAMI tekee yhteistyötä Ifpi Sverigen kanssa, joka puolestaan edustaa tuottajia. Ifpi Sverige on musiikkialan yritysten ja levy-yhtiöiden kansainvälisen International Federation of the Phonographic Industry-organisaation ruotsalainen jäsen. Se varmistaa näiden osalta, että tekijänoikeuskorvaukset maksetaan musiikkialan yrityksille ja taiteilijoille kun talenteita käytetään televisiossa, radiossa tai verkossa. Ifpi luo lisäksi lisenssejä musiikkikäyttäjille, kuten esimerkiksi radio- ja televisiokanaville. Ifpin keräämät korvaukset jaetaan musiikkialan yrityksille, jotka omistavat oikeudet tuotantoihin. Suurin osa levy-yhtiöistä, joille Sven levytti, on Ifpi Sverigen jäsenyrityksiä ja Ifpi hallinnoi niiden oikeuksia. Näiden lisäksi jotkut musiikkialan interaktiivisia musiikkipalveluja antavat suuryritykset, esimerkiksi Spotify, Google Music ja Apple Music hallitsevat itse oikeuksiaan. (Ifpi 2019.)

Tämän kolmikannan toiminnassa ja päällekkäin menevissä toiminnoissa on minulla vielä perehtymistä. Luultavasti en varsinaisesti tarvitse näistä tämän suurempaa tietoa, mutta ymmärrys näiden toiminnasta ja roolista artistin brändin suojaamisessa on tärkeää. Stim ja SAMI ovat ne organisaatiot, joiden kanssa olen ollut tekemisissä Svenin poismenon jälkeen, asiointi kummassakin paikassa on ollut mutkatonta. Stimin rekistereistä olen saanut tiedon kaikista Svenin sinne rekisteröimistä kappaleista ja siitä onko Sven kappaleen sanoittaja vai säveltäjä vai molempia. Tästä on ollut suuri apu kootessani materiaalia Svenin sanoituksista koostuvaa, työn alla olevaa Portrait In Lyrics -kirjaa varten.

3.5.2 Levy-yhtiöt ja sopimukset

Sven levytti uransa aikana useammalle eri levy-yhtiölle (ks. diskografia, liite 1). Näistä suurin osa on puhtaasti ruotsalaisia levy-yhtiöitä, mutta joukossa on myös ylikansallisia levy-yhtiöitä, kuten Telge Bluesin levyn julkaissut Philips. Svenin kotiarkistoista löytyy osa levy-yhtiöiden kanssa tehdyistä sopimuksista, mutta ei kaikkia. Tehtäväni tulee olemaan näiden sopimusten tarkistaminen, ja puuttuvien jäljittäminen. Yksi ideani Svenin musiikillisen perinnön kokoamiseen liittyy kokooma- tai teemalevyn/levyjen tekoon, ja tällaisten sisältöjen rakentamiseen kuuluisi mahdollisesti eri levy-yhtiöiden julkaisemien materiaalien yhdistäminen yhdelle tai useammalle levyille. Miten tämä käytännössä onnistuisi ja miten valmiita levy-yhtiöissä oltaisiin tämänkaltaisen idean toteuttamiseen, tästä ei minulla vielä ole kokemusta. Suurin osa Svenin aikaisemmin julkaistuista albumeista on loppuunmyytyjä, eikä mitään niistä ehkä sellaisenaan ole tarvetta painaa uu-

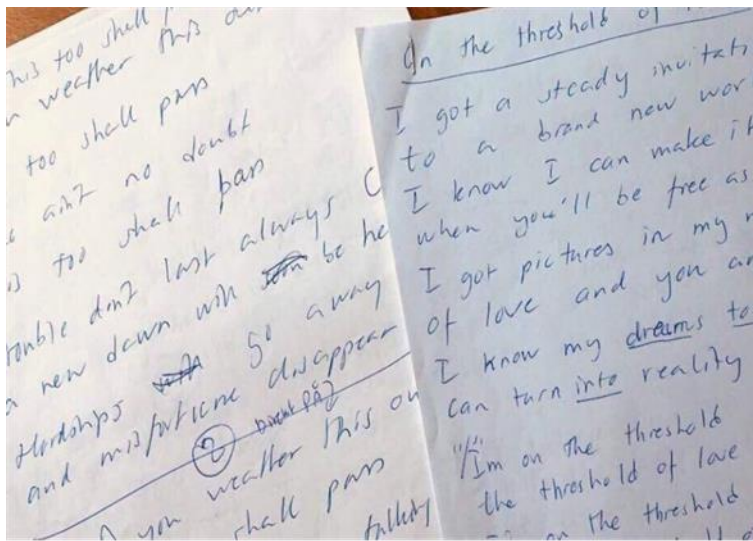
delleen. Kokooma- tai teemalevy sen sijaan saattaa olla myös kaupallisena ideana kiinnostava levy-yhtiöille.

3.6 Lyriikat, tekstit ja päiväkirjat – Portrait In Lyrics

Sven oli kielellisesti yhtä lahjakas kuin musikaalisesti, ja nämä kaksi osa-aluetta nivoutuivat tiiviisti yhteen hänen itseilmaisussaan ja luomistyössään. Sven kirjoitti päiväkirjoja, kirjasi ylös hetkiä ja sanontoja lippulappusille, teki listoja, kirjoitti anekdootteja, tarinoita ja tekstejä myös ruotsiksi. Blues-tekstejä hän hahmotteli ja kirjoitti luonnoslehtiöihin. Teksteistä ja lyriikkaluonnoksista löytyy usein monta versiota, ylisutattuja rivejä, erilaisia vaihtoehtoja säkeille ja yksittäisille sanoille – puhtaaksikirjoitettu on se, joka päätyi levyille ja ohjelmistoon.

Svenin poismennessä oli keittiön pöydällä lehtipinon päällä viimeisin lehtiö, johon hän kirjoitti uusia tekstejään. Oli todella vaikeaa tarttua tuohon nimenomaiseen lehtiöön. Kun lopulta rohkaistuin avaamaan sen, tunnistin jakamiamme hetkiä ja tunnelmia, tulevaisuuden suunnitelmia ja toiveita noista teksteistä – itseni joistakin niistä, meidän tarinaamme. Svenin kotiarkistoista löytyi lisää tekstilehtiöitä, suuri määrä käsinkirjoitettuja tekstejä kaikkien vuosien varrelta. Vaikka iso osa näistä teksteistä on levytettyjä kappaletta ja siten entuudestaan tuttuja, tuntuivat nämä käsinkirjoitetut, alkuperäiset tekstit uusilta ja erityisen henkilökohtaisilta. Kun monikaan Svenin levyttämistä albumeista ei sisällä mukana tulevia tekstejä, oli ensimmäinen ajatukseni siitä, mitä voisin nyt tehdä Svenin musikaalisen perinnön tallentamiseksi, näiden tekstien kokoaminen kirjaksi.

Uskon, että jossain vaiheessa Svenistä tehdään jonkun toimesta elämäkerta. Kuka tietää, ehkä haluan vielä itse ryhtyä siihen. Sven luki itse jatkuvasti muusikkojen elämäkertoja. Kenen tahansa muusikon suurin perintö ja vaikutus on hänen tekemässään ja jälkeensä jättämässä musiikissa, äänitteissä. On silti aina mielenkiintoista tutustua siihen, mitä on taiteilijan taustalla, saada tietää enemmän hänen elämästään ja ajatuksistaan. Jos Svenistä nyt tehtäisiin tavanomainen elämäkerta, voisi se perustua vain hänen vanhoihin haastatteluihinsa – joita on olemassa suuret määrät eri lehtien arkistoissa vuosikymmenten varrelta, toimittajien tekemänä – sekä uusiin, hänet tunteneiden ja hänen kanssaan työskennelleiden muusikoiden sekä bluesperheen jäsenten haastatteluihin ja kertomuksiin. Tuo työ olisi valtava ja vaatisi oman aikansa ja perehtymisensä. Se, joka siihen joskus ryhtyy, on toivottavasti Svenin läheisesti tuntenut, hänen persoonansa syvästi ymmärtänyt kirjoittaja.

Kuva 14. Svenin kirjoittamia tekstejä. (kuva©Katri Oksanen)

Kun luin ja kävin läpi näitä lehtiöitä, Svenin käsinkirjoittamia bluestekstejä, ja tiesin niiden olevan suurelta osin omaelämäkerrallisia, aloin hahmottaa niitä elämäkertana, kirjana. Tuntuu tärkeältä saattaa Svenin kirjoittamat tekstit, myös uudet ja levyttämättömät, yleisön saataville. Ajatukseni on kerätä tekstit kronologiseen järjestykseen, ja sikäli kuin mahdollista, etsiä niiden takaa tapahtumia Svenin elämästä. Jos tuo ei onnistu riittävässä määrin, voi tekstien taustoja elävöittää keräämällä tarinoita hänen kuulijoiltaan – tarinoita tekstien ja kappaleiden merkityksestä kuulijoille heidän elämässään, heidän kohtaamisistaan Svenin kanssa. Tämä kirja on minulla työn alla ja saanut muotoa mielessäni monella tapaa tekstejä ja valokuvia läpikäydessäni, keskusteluissa ja haastatteluissa. Tekstit, mahdollisesti osittain nuotinnettuina sekä valokuvien kuvitettuna, aikajärjestyksessä Svenin koko uran ajalta – näistä tulee koostumaan omanlaisensa elämäkerta, *Portrait in Lyrics*.

3.7 Äänitearkistojen uumenista

Sven julkaisi viimeisenä elinvuotenaan kaksi uutta levyä. Ensimmäinen niistä, *Something For Everybody*, Sven Zetterberg Blues Bandin kanssa, äänitettiin ja tuli ulos keuhälällä 2016. Toinen levy oli ensimmäinen ja ainoa, jolle tallentui Sven Zetterberg Trion musiikkia, se äänitettiin live-tilanteessa Kopperbergissä kesällä 2016 ja ehti tulla julkaistuksi juuri ennen Svenin poismenoa. Sain kuulla molempien raakamateriaalia ja Svenin

pohdintaa siitä, mikä olisi levyille kelpaavaa. Molempien levyjen kohdalla oli jotain äänitettyä materiaalia päätetty jättää käyttämättä, koska Sven ei pitänyt sitä riittävän hyvänä tai albumin kokonaisuuteen sopivana. Tiedän siis hänen olleen hyvin tarkka julkaistavan musiikin laadusta ja levyille tulevan biisivalikoiman yhteensopivuudesta kokonaisuutena.

Julkaisemattomia äänitteitä on olemassa myös aikaisemmilta vuosilta. Missä, kenen hallussa, mistä syistä johtuen julkaisematta jääneitä – nämä ovat kysymyksiä, joihin tulen etsimään vastauksia. Sven auttoi myös auliisti kollegoitaan eri projekteissa ja soitti tai lauloi näiden levytyksissä. Noissakin tilanteissa saattaa olla syntynyt materiaalia, jota ei julkaistu, mutta jossa Svenin soitto tai laulu on pääosassa. Svenin kotiarkiston joukossa on laatikoita, joissa on nauhakelarasioiden päälle kirjoitettu kappaleiden nimiä – noita nimiä en tunnista hänen julkaistuilta levyiltään. Vanhat ääninauhat ovat haurasta materiaalia, jota pitää käsitellä varoen, ja niitä voi kuunnella vain oikeanlaisella nauhurilla.

Käsissäni ja eri arkistoissa on siis piilossa ja löytämistä odottamassa aarteita. Tällaisten olemassa olevien, ei-julkaistujen äänitteiden laatu on osattava arvioida Svenin mittapuun mukaan. Jos ja kun julkaisulaatuista materiaalia löytyy, on tämä otettava ensisijaisesti huomioon. Tässä en käyttäisi vain omaa harkintakykyäni, vaan kääntyisin Svenin kanssa töitä tehneiden muusikkojen, ääniteknikoiden ja levy-yhtiöiden ammatti-ihmisten puoleen. Tällaisiin aikaisemmin julkaisemattomiin äänityksiin liittyen on nyt kaksi projektia käynnissä. Niistä kerron seuraavassa.

3.7.1 Uusia levyjä

Mikael Fahleryd, Svenin pitkäaikainen bänditoveri, otti minuun yhteyttä syksyllä 2018 kertoen äänitteistä, jotka hän oli saanut haltuunsa ja joille olisi olemassa kiinnostunut julkaisija. Kysymyksessä oli kuusi vuonna 1999 tehtyä äänitystä. Sven julkaisi tuona vuonna levyn *Blues From Within*, ja tuota tehdessä oli materiaalia äänitetty enemmän kuin levyille valikoitui mukaan. Levy äänitettiin PAMAN studioilla Mönsteråsissa, ja Svenin taustalla soittivat muusikot Mikael Fahleryd, Pelle Piano, Bo Skoglund ja Calle Engström. Näiden lisäksi Mikael kertoi Knut Reiersrudilla olevan niin ikään kuusi täydellistä studioäänitettä vuodelta 2015 – noissa Sven soittaa amerikkalaisen bluespianistin Barrelhouse Chuckin kanssa, Knutin yhtye komppibändinä.

Sain kuultavakseni molemmat, eri aikoina tehdyt äänitteet – materiaali on valmista, eheää, täysin julkaisulaatuista. Oli järäsyttävää saada kuulla noita ennen julkaisemattomia

kahdenkymmenen vuoden takaisia kappaleita, joiden joukossa suurin osa Svenin omia. Artistin lauluääni muuttuu ja kypsyy iän myötä, Svenin viimeisen vuoden levyissä hänen äänessään kuuluu karheus ja erilainen syvyys. Tuntui ihmeelliseltä aikamatkalta saada palata tuohon kahdenkymmenen vuoden takaiseen, Svenin nuorempaan ääneen aivan uusissa kappaleissa.

Knutin hallussa oleva materiaali on myös erikoislaatuista. Barrelhouse Chuck, Svenin hyvä ystävä ja muusikkokollega vuosien takaa, menehtyi kuukausi ennen Sveniä. Knutin hallussa on ainutlaatuinen materiaali, jossa nämä kaksi bluesin mestaria ovat taas elossa taidokkaissa esityksissä. Kun olin yhteydessä PAMAn tuottajaan Maxe Axelssoniin, kertoi hän, että noiden kuuden kuulemani kappaleen lisäksi on Mönsteråsissa äänitettyä materiaalia olemassa itse asiassa enemmänkin. Tuota muuta materiaalia en ole vielä kuullut. Alustavasti olemme neuvotelleet kokonaisen albumin julkaisemisesta, näistä materiaaleista koostaen. Teossa on ensimmäinen Svenin poismenon jälkeen julkaistava levy, ja saan osallistua sen tekemiseen kaikissa sen vaiheissa, materiaalin valitsemisesta levyn ulkonäön ja tekstien suunnitteluun, painosmääriin ja valmiin levyn markkinointiin.

Toinen mahdolliseen uuteen levyyn liittyvä ideani liittyy Svenin teksteihin. Sven jätti jälkeensä suuren määrän myös sellaisia tekstejä, joita ei ole rekisteröity Stimiin. Näiden joukossa on paitsi ihan uusia, myös vanhempia tekstejä ja tekstiaihioita. Stimiiin voi rekisteröidä vain joko pelkän sävellyksen (instrumentaalikappale) tai kappaleen, jossa on sekä teksti että sävellys. Pelkkää tekstiä ei voi rekisteröidä. Näissä Svenin viimeisimmissäkin teksteissä on helmiä, joiden toivoisin toteutuvan musiikissa, blueskappaleina. Osaan teksteistä on Sven merkinnyt myös sointumerkinnet, jotka hahmottavat hänen ajatustaan tulevasta kappaleesta. Ideani on valikoida näistä tekstit ja ehdottaa Sveniä lähellä olleiden muusikoiden säveltävän ja sovittavan niihin musiikin, saattavan ne valmiiksi kappaleiksi. Ensimmäinen tällainen teksti on jo mukana Mr Bo & The Voodooersin nyt kesällä julkaistavalla uudella albumilla Mr Bon eli Bo Carlssonin säveltämänä. Ajatukseni olisi koostaa tällaisista Svenin teksteihin sävelletyistä uusista kappaleista hänen ystäviensä ja blueskollegoidensa äänittämä kokoomalevy.

3.7.2 Musiikkivideo

Olimme puhuneet Svenin kanssa hänen eläessään musiikkivideon tekemisestä. Olen opiskellut elokuvaohjaajaksi, mutta tuohon alaan liittyen olen itse toteuttanut vain lyhyitä

videoteoksia. Otoksia Svenin esiintymisistä on Youtubessa esillä suuri määrä. Materiaalin taso on vaihteleva. Paras laatu on televisio-ohjelmia varten studiossa kuvatuissa pätkissä, lisäksi muutaman harrastelijan kuvaamat otokset ovat aivan huippulaatuisia. Joukossa on paljon epämääräistä ja epäselvää kuvaa sisältävää, äänensäkin puolesta huonolaatuista materiaalia. Nuo hetket ovat kuitenkin selvästi olleet tallentajalleen merkityksellisiä – tällaista livekuvaa löytyy myös Facebookista, jossa materiaalin kuvaaja on levittänyt sitä ystävilleen, ja se saattaa siellä levitä edelleen vielä vuosia. Se materiaali, mitä Svenistä on olemassa yksityisten henkilöiden kuvaamana ja mitä levitetään eri kanavien kautta, on jotain, mitä ei voi kontrolloida. Materiaalin laatu voi olla huono, mutta kuvaajan ja julkaisijan tarkoitus on ollut varmasti hyvä: jakaa elämyksellistä hetkeä muille Svenin musiikin ystäville, kertoa sydäntä sykähdyttäneestä kokemuksesta.

Kun juttelin Svenin kanssa musiikkivideon tekemisestä, olimme vasta ideoiden palloitteluvaiheessa. Minkälaista kuvaa, mikä kappale, missä kuvaisimme, sisältyisikö videoon kuvallisesti kerrottu tarina. Emme kiirehtineet tuon kanssa – musiikkivideo oli projekti, jonka jossain vaiheessa halusimme toteuttaa. Minä koin, että Svenin musiikillista uraa ja osaamista olisi hienoa tuoda esiin varta vasten kuvatulla videolla tai useammallakin, ja Sven otti ajatuksen myhäillen vastaan. Tätä emme kuitenkaan saaneet yhdessä toteuttaa.

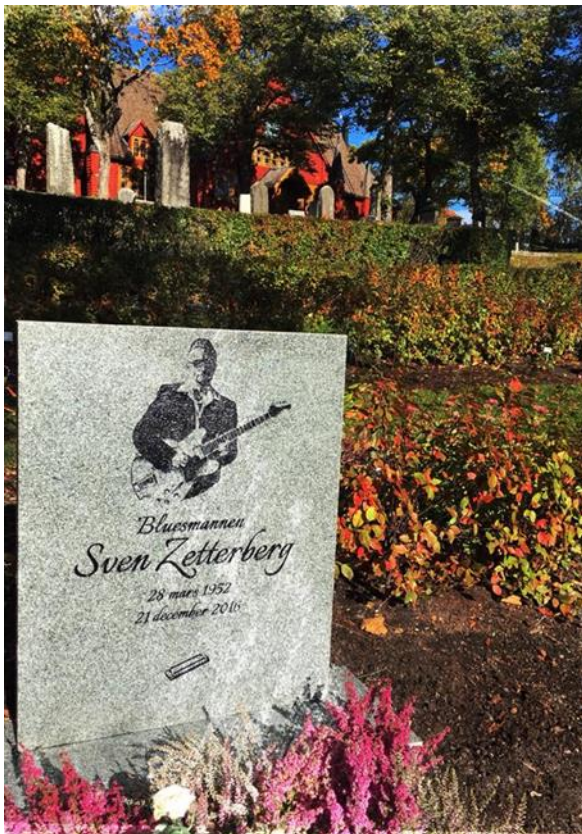
En ole luopunut ajatuksesta mahdollisesta Sven Zetterbergin musiikkivideosta. Nyt se olisi tietysti toisenlainen kuin jos olisimme toteuttaneet sen Svenin eläessä. Edelleen tausta-ajatukseni on myös se, että mahdollinen video voisi auttaa uutta yleisöä löytämään Svenin musiikin, hänet artistina, saada kiinnostumaan hänen musiikillisesta urastaan. Video voisi kytkeytyä tähän uuteen materiaaliin, jonka julkaisua valmistelemme. Pitää valita oikea kappale ja käsikirjoittaa videon sisältö, miettiä haluaako mukaan kuvaa Svenistä ja jos, niin minkälaista: elävää kuvaa (ei synkassa musiikin kanssa) vai valokuvamateriaalia. Digitaalista kuvaa on mahdollista käsitellä ja elävöittää monin eri tavoin. Näissa asioissa en ole asiantuntija, joten tämä vaatii minulta perehtymistä ja erilaisiin olemassa oleviin mahdollisuuksiin tutustumista. Videon teko ei ole nyt ensimmäisenä toteuttamisjärjestyksessä, mutta hyvin varteenotettava mahdollisuus ja lisä Svenin henkilöbrändin vahvistamisessa.

Sven oli eläessään, jo vuosikymmenten ajan, myös kansainvälisesti tunnettu ja tunnustettu, niin Pohjoismaissa ja muualla Euroopassa kuin bluesin sydänmailla Yhdysvalloissa. Kun tuotan uutta materiaalia, etsin sille levityskanavia myös kaikkialle, missä Sven jo entuudestaan tunnetaan. Tämä koskee ensisijaisesti musiikkia, mutta mahdollisesti

myös Portrait In Lyrics -kirjaa. Svenin bluestekstit ovat englanninkielisiä, ja kirjaan tulevaa muuta tekstiosuutta voisin ajatella toteutettavaksi kaksikielisenä sekä ruotsalaisen että englanninkielisen lukijakunnan huomioon ottamiseksi.

3.8 Hautakivi

Erikoinen osa Svenin taiteilijakuvaan – tai kenen tahansa artistin tai julkisuuden henkilön julkisuuskuvan ja henkilöbrändin – tallentamista liittyy hautaan ja hautakiveen. Sven oli testamenttiinsa kirjannut, minkä tekstin hän hautakiveensä halusi, samoin tiedon siitä, että kivessä tulisi olla hänen ikonisen Gibson-kitaransa ja Marine Band -huuliharpun kuva. Ohjeistus oli selkeä ja kysymys oli Svenin omasta toiveesta. Siitä huolimatta en yli puoleentoista vuoteen saanut kiveä toimitettua. Sommittelin kiveä ja etsin oikeanlaista kuukausikaupalla, mikään ei tuntunut oikealta, mikään ei ollut tarpeeksi kaunis, tarpeeksi hyvä. Tehtävä oli kipeä ja paineistava – tiesin että monet jo halusivat nähdä kiven Svenin haudalla, ja minua patistettiin asiassa.

Kuva 15. Svenin hauta Kopparbergissä. (kuva©Katri Oksanen)

Heinäkuussa 2018 törmäsin sattumalta netissä kuvaan amerikkalaisen bluesartistin Lonnie Pitchfordin hautakivestä ja tiesin sillä samalla hetkellä, minkälaisen hautakiven Svenille haluaisin, kivilaatua, kuvaa ja tekstityyppiä myöten. Kiveen tulisi kuva noista Svenin omista instrumenteista, mutta kitara olisikin hänen kädessään. Pelle Piano oli ottanut Svenistä tuon kuvan, jota toivoin kiveen ja jonka käyttämiseen hän antoi luvan. Turkulainen graafinen suunnittelija Ari Kivi auttoi kiven suunnittelussa. Skånesta Etelä-Ruotsista löysin yrityksen, joka otti tehtäväkseen kiven tekemisen. Kuvan toteuttaminen vaati erityistä tekniikkaa ja osaamista, jotta kiven pinta kestäisi Keski-Ruotsin sääolosuhteita.

Sain Svenin hautakiven paikoilleen Kopparbergin keskustassa sijaitsevalle Ljusnarsbergin hautausmaalle syyskuun lopussa juuri ennen Kopparbergin perinteisiä syysmarkkinoita. Tuon ensimmäisen viikonlopun aikana oli haudalla vierailut päivittäin kymmeniä kävijöitä, kertoi markkinoihin osallistunut Svenin Kopparbergissa asuva ystävä.

3.9 Fyysisen jäämistön tallentaminen ja arkistointi

Svenin poismenon jälkeen tuntui mahdottomalta tehtävältä edes aloittaa hänen jäämistönsä läpikäyminen. Joka ikinen esine hänen kotonaan tuntui sisältävän suuren merkityksen – tämän on suuri osa läheisimpänsä menettäneistä varmasti kokenut aika samoin. Erityisen merkityksellisiä ovat tietysti ne esineet ja dokumentit, jotka liittyvät hänen taiteilijuuteensa ja muusikon uraansa. Svenin instrumentit, kitarat ja huuliharput, joita hän soitti päivittäin, olivat täynnä tunnelatausta. Keittiön pöydällä lehtipinon päällä lehtiö, johon Sven kirjoitti laulujen tekstejä – en kyennyt avaamaan sitä viikkoihin.

Kun lopulta jaksoin ryhtyä käymään läpi Svenin kotiarkistoja, häkellyin materiaalin määrästä. Lehtileikkeitä – arvosteluja ja konserttikuvauksia, haastatteluja kaikilta vuosilta. Valokuvia – niin henkilökohtaisia kotialbumeista, kuin fanien lähettämiä konserttikuvia ja ammattilaisten ottamia portretteja ja bändikuvia. Matkapäiväkirjoja Amerikan matkoilta, bluesklubien kuvauksia, muistiinpanoja, joita oli tehty oman osaamisen kehittämiseksi. Lehtiöitä, joihin oli kirjattu klassikkoblueskappaleiden sanoja ja sointumerkintöjä, omien sanoitusten kehittelyä ja englanninkielisiä ilmaisuja. Määrättömät määrät settilistoja – keikkoja varten kirjoitettuja listoja biiseistä ja niiden esittämisjärjestyksestä. Mihin tämä kaikki?

Ensimmäinen selkeä ajatus oli Svenin omien tekstien kokoaminen kirjaksi. Portrait in Lyrics on teossa ja kirja on hahmottunut mielessäni monella tapaa tekstejä ja valokuvia läpikäydessä. Svenin kotiarkistojen digitalisointi on yksi iso työsaika – kaikki kirjoitettu ja painettu, lehtileikkeet ja valokuvat tulee saada tallennettua sähköiseen muotoon. Alkuperäisille materiaaleille pitää löytää sijoituspaikka. Svenska visarkivet on yksi mahdollinen taho, jonne näitä voi tarjota. Tämä Ruotsin viisuarkisto on kansallisen Musikverket-instituution alainen laitos, jonne on arkistoitu valtava määrä erilaista musiikilliseen kulttuuriperintöön liittyvää materiaalia. ”Svenskt visarkiv bevarar, samlar in, forskar och publicerar inom folkmusik, visor, äldre populärmusik, svensk jazz, folklig dans, spelmansmusik och inflyttade musikstraditioner. Kulturarv och insamling som inspiration för nyskapande.” (Musikverket 2019.)¹³ Musikverket ei erikseen mainitse ruotsalaista bluesia, jonka voisi kuitenkin niin vahvana alakulttuurina kuin se Ruotsissa on laskea esimerkiksi kategoriaan ”inflyttade musikstraditioner”.

Musikverketin alla toimii myös Scenkonstmuseet – Näyttämötaiteen museo. Se on vuonna 2017 avattu uusi museokokonaisuus upeissa tiloissa Tukholman keskustassa, vanhassa Ruotsin hovin leipomossa (Kronobageriet) (Scenkonstmuseet 2019). Kävin tutustumassa museoon ja sen näyttelyihin. Näyttelytilat ovat isot, hallimaiset, ja vakituinen näyttely on hienosti rakennettu. Sen audiovisuaalisessa osiossa esitellään laajalti ruotsalaisia, monen eri musiikin tyylilajin esittäjiä pitkältä ajanjaksolta, ja näyttely sisältää interaktiivisia osioita, sekä esittelee ison määrän erilaisia instrumentteja. Kansanmusiikki, klassinen, popmusiikki, Ruotsin euroviisumenestyjät – laaja kirjo eri genrejä on mielenkiintoisesti ja hauskaasti esitelty uudessa näyttelytilassa. Yhdessä lasikaapissa on esillä Louise Hoffstenin, Sveniltä huuliharpputunteja ottaneen bluesmuusikon huuliharppu. Ruotsalainen blues kokonaisuudessaan loistaa kuitenkin poissaolollaan.

Näyttely on hieno ja vierailun arvoinen – ja jätti minulle tunteen, että tässä olisi jotain isoa tehtävissä. Vakituisen näyttelytilan lisäksi toinen osa museokerrosta on varattu vaihtuvalle teemanäyttelylle. Tällä hetkellä tilassa on esillä Sound Check -niminen näyttely, ”A Sonic Playground for Everyone”. Näyttelyn on alun perin tuottanut Dublinin Tiedegalleria

---

¹³ ”Ruotsin viisuarkisto säilyttää, kerää, tutkii ja julkaisee materiaalia, joka liittyy kansanmusiikkiin, viisuihin, vanhempaan populäärimusiikkiin, ruotsalaiseen jazziin, kansantansseihin, pelimannimusiikkiin ja muualta tulleisiin musiikkitraditioihin. Kulttuuriperintö ja kokoelma ovat inspiraatio uuden luomiselle”. (Musikverket 2019.) (käännös K.O.)

(The Science Gallery in Dublin), ja se kutsuu kävijää kokeilemaan erilaisia tapoja tuottaa ääntä, musiikkia, taidetta, testaamaan erilaisia teknisiä vempaimia, luomaan ääniharmoniaa tai kakofoniaa. Tämä museon vaihtuvien näyttelyjen tila on suuri. Nyt esillä oleva näyttely jätti tilan mielestäni tyhjäksi, eikä siksi kovin kutsuvaksi. Ensi vuoden teemanäyttelyn aiheena tulee olemaan tanssi.

Kävin tutustumassa museoon, koska halusin nähdä voisiko sieltä löytyä jokin paikka myös Svenille – ehkä jollekin instrumentille, kertomukselle hänestä. Museo ei kuitenkaan ollut millään tavoin Svenin henkinen. Sen sijaan vierailu jätti vahvan tunteen ja ajatuksen siitä, miten ruotsalainen blues ansaitsisi todellakin tulla esitellyksi maailmalle, vaikkapa tässä museossa. Syntyi epämääräinen idea, jota voisin hyvinkin ajatella lähteväni toteuttamaan: tarjota museon teemanäyttelyksi suurta Blues in Sweden -teemaa. Se, mitä olen saanut oppia ja tietää tästä aiheesta: muusikoiden osaamisesta ja sitoutuneisuudesta, bändien ja yhdistysten suuresta määrästä, harrastajakunnan aktiivisuudesta, bluesperheen lämminhenkisyydestä ja solidaarisuudesta – tämä kaikki ansaitsisi tulla esitellyksi suurelle yleisölle. Ruotsalainen blues täyttäisi näyttelytilan sellaisella lämmöllä ja energialla – jos vaikka vain väliaikaisen näyttelyn ajan – jota tämänhetkiset näyttelyt eivät hengi. Sven pääsisi luonnollisesti Blues-aiheisessa näyttelyssä sille keskeiselle paikalle, joka hänellä ruotsalaisessa bluesyhteisössä on.

Näyttelyn järjestämiseen pääsisivät osalliseksi jokainen maan bluesyhdistys, siinä tulisi esitellyksi ruotsalaisen bluesin historia sen tekijöiden ja kokijoiden avulla ja heidän kauttaan. Materiaalia riittäisi täyttämään näyttelytilan yltäkyläisesti, niin kuvin ja kertomuksin kuin äänittein ja videoin. Näyttelyn osana voisi järjestää konsertteja, livetilaisuuksia ja tapaamisia, kutsua niin vanhoja kuin nuorempia bluesmuusikoita kertomaan bluesista, sen historiasta, siihen eläytymisestä ja sen kokemisesta. Uskon, että tällainen näyttely herättäisi myös kansainvälistä kiinnostusta. Ideani ei ole pätkähullu, sen sijaan tuntuu hullulta, että sitä valtavaa ja elinvoimaista bluesyhteisöä, jonka olen oppinut tuntemaan, ei ole Ruotsissa missään kunnolla esitelty. Ehkä minä voin olla se henkilö – juuri sopivasti vähän ulkopuolelta, ja samalla Svenin, Ruotsin blueskuninkaan läheisin – joka lähtee tätä ruotsalaista, omalaatuista ja vahvaa alakulttuuria esittelemään ja dokumentoimaan, nostamaan sen sille kulttuurihistoriallisesti näkyvämmälle paikalle, jonka se mielestäni ehdottomasti ansaitsee.

4 INTUITIIVINEN LUOVA TUOTTAJA

Svenin elämäntyön tallentamiseen ja hänen henkilöbrändinsä vaalimiseen ja vahvistamiseen liittyvä työ on itse itselleni määrittämäni tehtävä, jota teen ilman varsinaista aikataulua ja pakottamatta. Se, että olen itse nyt hahmottanut tämän tehtävän luovan tuottajan työnä, on helpottanut ja ryhdistänyt minua tehtävässä. Sven oli läheisimpäni ja merkittävin ihminen elämässäni. Hänen äkillinen poismenonsa jätti minut kaoottiseen, murtimeeseen tilaan kuukausiksi – olen toipunut tai toipumassa, mutta hänen persoonansa ja hänen poismenonsa minuun jättämä jälki on pysyvä. Olen kiitollinen siitä, että sain olla hänen läheisensä ja saan nyt tehdä näitä päätöksiä siitä, miten hänen musiikillista perintöään tulee hoitaa ja miten se tulee tallentaa. Aion olla sen luottamuksen arvoinen.

Koska minulla ei ole määriteltyä aikataulua, olen tehtävässäni vapaa kiireestä. Se antaa mahdollisuuden kypsyttellä ajatuksia ja ideoita, antaa luvan toimia intuitiolla. Sana ”intuitio” perustuu latinankieliseen sanaan *intueor*, joka tarkoittaa ”katsoa”, ”nähdä”. Intuitio on sanaton, ei-looginen ja tiedostamaton tapa ajatella (Wikipedia). Luovana ihmisenä ja luovan työn tekijänä olen tunnistanut intuition itselleni tärkeäksi toimintatavaksi ja välineeksi jo vuosia sitten. Intuition pitää uskaltaa luottaa, ja joskus heittäytyä sen varaan. Intuition merkitystä ei yleisesti ehkä osata arvostaa, sen merkitystä vähätellään helposti verrattaessa sitä rationaaliseen päättelyyn. Taiteen tohtori Asta Raami on tutkinut väitöskirjaansa varten suunnittelijoiden intuition käyttöä työssään. Hänen mukaansa ”Intuitio on itseasiassa ihmisen luontainen ja ensisijainen tapa ajatella ja se käsittelee sekunnin murto-osissa valtavan määrän informaatiota. Päättely, tiedon analysointi ja jäsentely seuraa viiveellä.” (Juvonen 2018.)

Henkilöbrändi-ajattelu ei ollut Svenille ominaista. Hän ei nähnyt itseään brändinä – brändi-ajattelu ei ylipäätään istu bluesin perinteeseen tai henkeen. Brändi-termi viittaa kaupallisuuteen, mikä ei ollut alkuperäisen blues- ja rootsmusiikin lähtökohta – tuon musiikin, joka oli Svenin musisoinnin varsinainen inspiraation lähde. Svenin merkitys ruotsalaiselle ja skandinaaviselle bluesille on kuitenkin niin suuri – hänen äänensä ja soittotapansa äänitteissä ensitahdista tunnistettava, hänen persoonallisuutensa hänet tunteille ja tavanneille, hänen kanssaan soittaneille – että on ilmiselvästi kyse merkittävästä taitelijasta ja taitelijan jättämästä jäljestä, henkilöbrändistä. Tätä kaikkea sovitan yhteen toimiessani Svenin läheisenä, hänen musiikillisen perintönsä hoitajana ja tallentajana. Kerään ja saan edelleen uutta tietoa niin Svenin arkistoista kuin hänet tunteneilta

ihmisiltä, musiikin ammattilaisilta tai faneilta. Kokonaiskuva täydentyy, kaikki liittyy kaikkeseen. Oikealta tuntuvat ratkaisut löytyvät materiaalin, tiedon ja tuntemuksen karttuessa. Johtoajatuksena on tehdä asiat oikein, Svenin arvoisesti ja hänen hengessään. Annan intuition ohjata minua tässä työssä, luotan siihen.

Vaikka en aseta itselleni tiukkoja aikatauluja, olen oppinut ajan rajallisuuden. Tämä koskee niin materiaalien arkistointikuntoon tai julkaistavaksi saattamista, kuin sitä, että Svenin läheisin ja suurin ruotsalainen yleisö on jo keski-iän ylittänyt. Bluesin suurin harrastajakunta on tällä hetkellä enemmän keski-iän ylittänyt kuin nuorta. On selvää, että blues tulee aina elämään ja löytämään uutta yleisöä. Haluan kuitenkin pystyä tuomaan Svenin ennen julkaisemattomia äänitteitä ja tekeillä olevan Portrait in Lyrics-kirjan juuri tämän ruotsalaisen, Sveniä rakastavan yleisön saataville.

Jos saan mahdollisuuden toteuttaa ruotsalaisen bluesin esilletuomista vielä tätäkin suuremmin ja laajemmalle yleisölle, tartun tehtävään pelottomasti ja bluesyhteisön tukeen luottaen. En esitä asiantuntijaa asioissa, missä en sitä ole. Toimin omana itsenäni, yhteisöä ja yhteisöllisyyttä arvostaen ja sen roolia esiin nostaen, todellisten asiantuntijoiden tietämyksen tunnistaen ja heidän osuutensa esilletuoden. Tämä on tehtäväni luovana tuottajana, mihin vain tehtävään liittyen.

5 LOPUKSI

”When you lie down at night, turning from side to side, and you can’t be satisfied no way you do, Old Man Blues got you.”

~ Leadbelly¹⁴

Internetistä löytyy hakusanalla ”henkilöbrändi” suuri määrä referenssejä. Luin niitä tätä työtä kirjoittaessani, kun pohdin Svenin taiteilijakuvan ainutlaatuisuutta. Termi sisältää useimmiten viittauksen kaupalliseen suunnitelmallisuuteen: ”Miten rakentaa menestyvä henkilöbrändi sosiaalisessa mediassa?” Svenin henkilöbrändi ja taiteilijuus rakentui alusta alkaen hänen omalle kokemukselleen, hänen intohimolleen bluesia kohtaan – sille, että hän onnekkaisesti löysi tuon musiikinlajin jo hyvin nuorena ja se ”pelasti hänet”. Se ei ollut jotain, mitä hän olisi suunnitelmallisesti rakentanut, vaan se kasvoi hänen elämästään, persoonastaan, omistautuneisuudestaan, hänen avoimuudestaan ja rehellisyydestään yleisöään kohtaan. Hän ei ollut laskelmoiva, vaan toimi oman intuitionsa varassa, etsi loputtomasti tietoa, upposi rakastamansa musiikin maailmaan. Siinä oli jotain naiivia ja vastustamatonta, ja uskon että se selittää suuresti hänen suosiotaan ja sitä rakkautta, mitä yleisö häntä kohtaan koki.

Tietysti Sven oli musiikillisesti todella lahjakas. Kun hän uransa yhdessä vaiheessa otti laulutunteja ääntään kehittääkseen, oli opettaja todennut hänelle, että hänellä olisi kaikki edellytykset menestyksekkääksi oopperalaulajaksi. Hän ei koskaan väsynyt soittamaan instrumenttejaan, joita hän jo varhaisessa vaiheessa hallitsi virtuoosimaisesti. Se shokki, jota yleisö ja muusikkokollegat Svenin poismentyä kokivat, liittyi myös tähän ymmärrykseen: on menetetty ainutlaatuinen osaaja ja tulkitsija. Se uskomaton tietomäärä ja kokemus, mitä Svenillä oli bluesista, ja siihen suoraan liittyvä syvä kokeminen ja tulkitseminen – se oli poissa.

Sveniltä jäi kokematta se laajempi, ehkä peräti suuren maailman ulottuville yltävä menestys, mitä hän sisimmässään kaipasi. Hän ymmärsi hyvin oman osaamisensa ja tietämyksensä arvon, tiesi oman äänensä ja soittotapansa ainutkertaisuuden. Tämäkin liittyy hänen henkilöbrändiinsä ja hänen taiteilijuuteensa – Old Man Blues pilkotti hänen

---

¹⁴ ”Kun käyt yöllä vuoteeseen, käänteletien puolelta toiselle, eikä mikään ole hyvin, Old Man Blues pitää sinua pihideissään.” ~ Leadbelly (käännös K.O.)¹⁴

omassa elämäntarinassaan myös tässä kohtaa. Minun tehtäväni on nyt osata huolehtia hänen henkilöbrändistään niin, että kaikki mitä teen, on harmoniassa tuon tarinan, Svenin henkilön ja hänen itsensä puhtaasti omalla elämällä luomansa henkilöbrändin kanssa.

LÄHTEET

- Carlsson, B. 2018. The Stoffe Sundlöf Story. Jefferson Blues Magazine Nr 195. Stockholm: Swedish Blues Association.
- DeSalvo, D. 2006. The Language of the Blues. New York: Billboard Books.
- Gelotte, G., Backman, D., Carlsson, K., Pettersson, B., Sandberg-Flygare, P-O. 2008. Revival – Södertäljes musikhistoria. Södertälje: Södertälje Kommun.
- Gramex. Korvauksia Suomesta ja ulkomailta. Viitattu 18.5.2019. <https://www.gramex.fi/tietoa-gramexista/>
- Ifpi. Vi jobbar med rättigheter. Viitattu 25.4.2019. <https://www.ifpi.se/om-ifpi-sverige/>
- Jefferson Blues Magazine Nr 197, 2018. Svenska Bluesföreningar. Stockholm: Swedish Blues Association.
- Juvonen, R. 2018. Viitattu 18.5.2019. <https://uusi.mandatumlife.fi/life-magazine/2018/teravanpaattelyn-ja-kirkkaan-intuition-yhdistaminen-on-valttikortti-tyoelamassa/>
- Lomax, A. 1993. The land where the blues began. New York: Dell Publishing.
- Majling, B. 2017. Sven Zetterberg 1952-2016. Jefferson Blues Magazine Nr 191. Stockholm: Swedish Blues Association.
- Majling, B. 2018. Sven Zetterberg – En Soul- och Bluesman. Stockholm: Swedish Blues Association.
- Musikverket. Svenskt visarkiv. Viitattu 28.4.2019. <https://musikverket.se/svensktvisarkiv/>
- Pekar & Whittaker 2006. "African American Work Songs and Hollers". Voices Across Time. American History Through Music. Viitattu 1.5.2019. <http://voices.pitt.edu/come-all-ye/ti/2006/Song%20Activities/0405PekarWhittakerWorkSongs.html>
- Sacks, O. 2007. Musicophilia. London: Picador.
- Santelli, R. (toim.) 2001. American Roots Music. New York: Harry N. Abrams, Inc.
- Scenkonstmuseet. Om scenkonstmuseet. Viitattu 28.4.2019. <https://scenkonstmuseet.se/om-scenkonstmuseet/>
- Steinfeld, S. 2016. The Social Significance of Blues Music. Thesis. Rooma: Libera Università Internazionale Degli Studi Sociali.
- SAMI. Vad är skillnaden mellan SAMI och Stim? Viitattu 25.4.2019. <https://www.sami.se/>
- STIM. Musik i din verksamhet. Viitattu 25.4.2019. <https://www.stim.se/sv/musik-i-din-verksamhet>
- STIM. Stim är inte ett skydd mot plagiat och stöld. Viitattu 25.4.2019. <https://www.stim.se/sv/skydd-mot-plagiat-och-stold-0>
- Wikipedia. Intuitio. Viitattu 29.4.2019.

Liite 1 Sven Zetterbergin diskografia

CD/LP-levyt:

Sven Z Trio: *Live in Kopparberg*, 2017 (Limited edition)

Something For Everybody, 2016 (Gamlestans Grammofonbolag)

Mileage, 2012 (Borderline)

Grounded In Reality, 2010 (Borderline)

Hollerin' Up A Storm, 2007 (Border Music)

Southern Soul Agenda, 2006 (Borderline)

Soul Of A Man, 2004 (Amigo) kokoelmalevy

Moving In The Right Direction, 2004 (Last Buzz)

Let Me Get Over It, 2001 (Last Buzz)

Blues From Within, 1999 (Amigo)

Chicago Express: *Steppin' Out Alive*, 1996 (Amigo)

Chicago Express: *Permanently Blue*, 1995 (Amigo)

Chicago Express: *Watch Your Step*, 1991 (Amigo)

Chicago Express: *The Blue Soulution*, 1990 (Amigo)

Chicago Blues Meeting: *Snake In My Bedroom*, 1988 (Red Lightning)

Chicago Blues Meeting, 1984 (Strawberry)

Bluesmeeting In Chicago, 1983 (Strawberry)

Four Roosters: *Rooster Blues*, 1982 (Hot Club)

Blue Fire, 1978 (Mistlur)

Telge Blues, 1975 (Philips)

Vinyylisinglet:

Heartache Was All You Got/Song From A Worried Heart, 2004 (Gold Soul, England)

The Reason/A Tribute To Peter Green, 1980 (Södertälje Musikforum)

CD-single:

Song From A Worried Heart/Moving In The Right Direction, 2003 (Last Buzz)

Valikoima sivuprojekteja/kokoelmalevyjä, joilla Sven mukana yhdellä tai useammalla kappaleella:

Volume 5. Big Band Splash, 2017 (Wime)

VA: *Farther On Up The Road: Last Buzz Records Co 40 Years*, 2016 (Last Buzz)

VA: *Oslo Bluesklubb 20 år*, 2015 (Big H)

The Stockholm Sessions. J Åsling Roots & Friends, 2015 (Do Music)

It Ain't Fair. Johnny & Friends, 2015 (RCR)

40 Years. Mönsterås Bluesband, 2014 (Pama)

Play By The Rules. JT Lauritsen & Friends, 2013 (Hunters)

Trickbag With Friends. Trickbag, 2013 (Magic)

VA: *Don't You Know? The Last Buzz! 1978-2012*, 2012 (Last Buzz)

Goin' Downtown. Trickbag, 2011 (Magic)

Numero Uno! The Beat From Palookaville, 2011 (Enviken)

Kid Man Blues. Bert Deivert, 2011 (Hard Danger)

Chapels And Bars. Rita Engedalen, 2011 (Bluestown)

L.O.V.E. Billy T. Band, 2010 (Big H)

Another Apple. Big Band Splash, 2010 (Wime)

Blues And Joys. Sivert Bramstedt, 2009 (Rootsy)

VA: *Blue Midnight – Last Buzz 30 Years, Vol Two*, 2009 (Last Buzz)

VA: *Before I Grow Too Old – Last Buzz 30 Years*, 2008 (Last Buzz)

Swing & Roundabouts. The Emersons, 2008 (Wime)

VA: *CeePeeVee Records: 10th Year Anniversary*, 2007 (CeePeeVee)

Family Meeting. Wentus Blues Band, 2007 (Ruf)

Jacob Nordgren Bid Band Splash, 2005 (Wide Meadow)

VA: *Bra dagar – En skiva till Totta*, 2006 (EMI)

VA: *Big City Rhythm Vol 1 & 2*, 2006 (CeePeeVee)

VA: *Soul Folks – The Sam Cooke Concerts*, 2005 (Legal)

Reconsider Me. Johan Blohm, 2005 (Rival/Bam)

VA: *Where It All Got Started – Back To Their Roots 2004* (CeePeeVee)

VA: *Rendezvous.* Albert Lee, Geraint Watkins, Pete Wingfield with others, 2004 (Darrow)

Family Album. Wentus Blues Band, 2004 (Bluelight)

VA: *Notodden Blues Festival: The Best Of People And Blues, Vol 3*, 2004 (Bluestown)

VA: *Let's Go Boppin! 25 Years Anniversary Of Last Buzz Records Vol 2*, 2003 (Last Buzz)

Second Jive. Per And The Ouagadougou Blues Quartet, 2004 (Pama)

Blue Tango. Young Guns Blues Band, 2001 (Scana)

VA: *Horton's Briefcase*, 2000 (CeePeeVee/Amigo)

The Wig Flipper. Knock-Out Greg & Blue Weather, 2000 (Last Buzz)

VA: *Fjellis – Till och från en blå man*, 1999 (Playground)

Sub. Knut Reiersrud, 1999 (Kirkelig Kulturverksted)

VA: *All That Blues From Sweden Vol 2*, 1998 (Kommunikation/Jefferson)

Soul Of A Man. Knut Reiersrud, 1998 (Kirkelig Kulturverksted)

Big Time. Jukka Tolonen, 1997 (Vasco Da Gama)

VA: *Scandinavian Blues BBQ*, 1996 (Blues Bonnet)

I en tid som vår. Marie Fredriksson, 1996 (EMI)

Rock'n'Bowl. The Instigators, 1996 (Flex-A-Tone)

VA: *All That Blues From Sweden Vol 1*, 1993 (Kommunikation/Jefferson)

Pickin' Up The Spirit. Marianne Antonsen, 1992 (Kirkelig Kulturverksted)

Do The Pikehead. Sweet Pain, 1994 EP (Siljum)

Once A Lover, Twice A Fool. Sweet Pain, 1994 single (Siljum)

Alone Too Long. Steinar Albrigtsen, 1990 (Norsk Plateproduktion)

Blås ut mitt månljus. Rolf Wikströms Hjärtslag, 1986 (Nacksving)

Why Change? Red Hot Max, 1986 (SunJay)

Frostbite Blues. Göran Wiklund, 1984 (a disc)

VA: *Blues Around The Clock – Mälardalsblues volym ett*, 1983 (Pipaluck)

Liite 2 Muistokirjoitukseni Jefferson Blues Magazinen erikoisliitteessä Sven Zetterberg – En Soul- och Bluesman

Sven, min Sven

Sven. Det är inte mycket jag skulle kunna berätta om Sven som musiker, som den svenska bluespubliken inte redan vet om honom. Det är jag, som fått lära mig så mycket om honom under det gångna året; om hans historia och betydelse i den svenska bluesen. Min Sven är den stilige drygt 60-åriga blueskungen, med mer än fyrtio år av scenerfarenhet och historier i sin röst och sitt spelande - en mogen röst och suverän artist - och min närmaste människa. Den private Sven.

Sven var just det - en väldigt privat människa. Han var otroligt generös med att ge av sig till sina vänner och sina närmaste, men skyddade intuitivt sin själsro med att inte vara för öppen om sig själv för allmänheten. Sven hade en skörhet i sig, bar svåra saker i sin historia, hade varit djupt sårad i livet och av livet. Som jag såg det och förstod det - där finns källan till den enorma känslan i hans musik, hans röst och spelande. Han lade sitt hjärta i sång och spel, det var det som gjorde honom hel. Så det han gav på scen var något oerhört ärligt, ren passion, äkta vara.

Ändå så avslöjade Sven glimtar av sitt privata jag i det hur han umgicks med sin publik från scen. Det var alltid med humor och värme. Det blev en speciell kontakt när publiken hade sina sinnen öppna, var färdig att ta emot. Det är så väldigt många, som upplevt det som enorm chock att inte få möta Sven mer i dessa livesituationer. Hans sätt att ge åt publiken - att ta sin publik - var unikt. Lyckliga alla vi, som fått uppleva det. Lyckliga alla, både musiker och publiken, som fick vara med i hans kraftfält i musiken.

Förstås så: Sven var uppskattad och älskad av sina nära musikerkolleger, sina bandmedlemmar, av dom som han spelat med under alla år. Han uppskattade sina medmusiker väldigt högt och dom som stod närmast var som en familj för honom. Den lättheten och gemensamma förståelsen som fanns där i musicerandet var skönt att se och lyssna på. Sven var alltid färdig att dela med sig av sina kunskaper i bluesen, om det han visste och kunde. Det var ofta han ringde till en musikerkompis efter att ha sett något gig, för att kommentera och uppmuntra. Sven intresserade sig också för unga musiker, som letade efter sin väg till bluesen. Han blev en mentor i detta och var inte snål med att ge råd och uppmuntran. Hans kärlek och intresse för bluesen var genuin och han var alltid färdig att dela med sig, att sprida budskapet.

När vi blev bekanta och jag fick lära känna Sven, blev jag helt tagen av hans djup i det han gjorde. Rösten, gitarren, munspelet - att det fanns någon med sådan egen handstil och röst i bluesen i Sverige, i Skandinavien. Under sina många år i bluesen hade han bara blivit bättre och bättre, både i sången och med sina instrument. Och hur blir man det? Sven slutade aldrig att öva. Han spelade alltid hemma, gitarrspelet i köket var en vardaglig lyx. Sven njöt av att kunna öva sången i det lilla huset på landet de sista åren av sitt liv. Där kunde han sjunga och spela så högt han ville utan att behöva tänka på grannar. Sven hade en enorm repertoar och ändå letade han alltid efter något nytt. Det var ett ständigt sökande och han hade stor glädje av detta.

Sven skrev mycket själv under alla åren. Han hade haft en period, när det inte hade gått att skriva och han hade varit rädd att han skulle ha förlorat den kreativiteten helt. Men under dom sista åren hittade han tillbaka till skapandet. Han höll ständigt på att skriva texter och leta efter melodier. Sven hade planer på att spela in tematiska skivor, det finns råmaterial och ideer till det han ville göra i framtiden. Idag så känns det grymt att dom planerna inte fick realiseras. Sven skulle haft mycket kvar att ge åt sin publik och den svenska bluesen, åt bluesen överhuvudtaget.

Som Bo Majling så rätt skrivit: Sven var ett unikum. En nationalskatt, som jag ser det. Sven var ödmjuk i all sitt kunnande. Han var inte den som skulle göra ett stort nummer av sig själv, han var helt enkelt absolut dedicerad åt den musiken han älskade och höll på med. Jag för min del känner att det är mycket man kan och vill göra för att hålla Svens musikaliska arv levande, att

ha det kvar även i annat än de skivorna han spelat in och i de minnen vi delar om honom. Under det gångna året har det organiserats flera minneskonserter för att hedra Sven - bluesföreningarna och musikerna har lagt sitt hjärta i att organisera och delta i dessa konserter. De har blivit till otroligt fina och känslofulla möten för musikerna, musikerna emellan, och för alla i publiken. Sven förenade folk med sin musik och personlighet i livet och han fortsätter att göra det nu.

Förutom musiken, var språk en lek för Sven - en plats att uttrycka sig - skapa, skoja, leka. Sven roade sig och sin omgivning med att till perfektion härma olika dialekter och han var kvick att hitta på namn och smeknamn för allt han träffade, vare sig det var människor, orter eller saker. Det var inte något elakt, utan sådant som föddes med varm humor och av sympati. Svens lexikon i musiken är känt för alla som spelade med honom, han har hittat på massor av uttryck som lever sitt eget liv nuförtiden i musikerjargongen.

Och så var Sven så glad över det att jag är finska. Han var ju en halvfinsk pojke, Svens mor var född på en liten ort i Finland, Sääksmäki. Mitt språk, mina hittepå-ord och min brytning påminde honom om något kärt och bekant från hans barndom. Han hade mycket skoj över min brytning, kunde be mig upprepa nå't ord om och om igen bara för att det lät.. rätt eller inte rätt, skojigt, ömt. Vi fick ett gemensamt språk där vi förstod precis allt om varandra.

Svens bluesengelska var en särskild språkhistoria för honom. Han har ju skrivit texter på svenska också, men ändå så menade han att den äkta bluesen skulle vara på engelska. Han fungerade fritt i det språket, letade efter uttryck och den rätta känslan, var otroligt kreativ och alltid med sina egna betoningar. Det mesta som han skrev om var något han hade upplevt och känt, något som hade hänt honom eller hans bekanta. Det var riktiga historier som låg bakom Svens texter - upplevda känslor, stormar och erfarenheter. Bluestexter är enkla och raka och värderas kanske inte som världslitteratur - men de bästa texterna går rakt in i hjärtat, läker, tröstar, berör djupt, precis liksom själva bluesen. Sven kunde detta.

När Sven plötsligt var borta, befann jag mig i en riktig agoni, en sann mardröm. Det tog veckor, innan jag kunde röra vid hans häften på köksbordet - med texter som han höll på att skriva. Texter, handskrift, process, några ogjorda, andra kanske färdiga, med markeringar om ackord. I Svens hemarkiv då... häften från alla år, anteckningar, texter, handskrivna, låtar som han hade spelat in, skisser till låtar. Jag har läst igenom, läser om och om igen och känner att det är en skatt, som jag inte kan behålla bara för mig själv. Det här är en sida av Svens historia i den svenska bluesen, som måste kunna finnas för publiken precis som hans skivor. Så jag har startat med något, som jag kan göra för honom nu: Jag vill samla alla Svens texter till en bok och så gott som det går, också leta efter historier bakom texterna. Det ska bli en bok om Sven - hans historia i alla texter han skrivit under åren.

När jag berättar om Sven, det blir bara så här, alldeles subjektivt, det kan inte hjälpas. Ber om ursäkt för det. Jag skriver Sven, min Sven - vi fick något sådant som man bara kan önska att varenda en ska få i livet. Så Sven var min och jag var hans - men ingen äger en annan. Under det gångna året har jag fått träffa och bekanta mig med så många som också sörjer, som längtar, som upplever en likadan förlust. Så kanske det är så att Sven, en väldigt privat människa, gav så mycket av sig själv att vi alla äger lite av honom. Att vara så älskad och så saknad av så många efter man gått - trots all det svåra, är det inte ett bra levt liv? Det bästa arvet och en påminnelse om det som är viktigast i livet.

Love, Katri

(julkaisu Jefferson Blues Magazine:n Sven Zetterbergille omistetussa liitteessä ” Sven Zetterberg – En Soul- och Bluesman, maaliskuu 2018)